

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โลกของข่าวสารที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีจำนวนมาก เช่นเดียวกับสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ที่เติบโตอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาเทคโนโลยีการพิมพ์ให้มีความทันสมัย เพื่อที่จะแข่งขันกับสื่อสิ่งพิมพ์ที่อยู่ในวงการสื่อมวลชนด้วยกันได้ ในการศึกษาพัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันในบทต่อไปนี้จะกล่าวถึงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1.แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์
- 2.แนวคิดการจัดหน้าหนังสือพิมพ์
- 3.แนวคิดเกี่ยวกับหน้าแรกของหนังสือพิมพ์
- 4.แนวคิดเกี่ยวกับระบบการพิมพ์
- 5.แนวคิดเกี่ยวกับการพิมพ์ในประเทศตะวันตก
- 6.ทฤษฎีทางประวัติศาสตร์
7. ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนทางเศรษฐศาสตร์การเมือง
- 8.ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กร
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่รู้จักกันดี เป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกตามระยะเวลาที่กำหนดติดต่อกันและมีลักษณะเป็นกระดาษขนาดใหญ่ จำนวนหลายแผ่นพับ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอข่าว และสิ่งที่น่าสนใจทั่วไป แต่เมื่อกกล่าวถึงหนังสือพิมพ์คนส่วนใหญ่จะรู้จักว่าคืออะไร อีกทั้งยังมีผู้ให้คำนิยามไว้จำนวนมากแตกต่างกันบ้างหรือคล้ายคลึงกันก็พอจะสังเขปได้ดังนี้

ศ.สุกัญญา สูดบรรทัด อธิบายว่า หนังสือพิมพ์เป็นหนังสือบอกข่าว และหมายรวมถึงแต่หนังสือข่าวฉบับย่อย ๆ ด้วยฝีมือของคนเพียง 2-3 คน ไปถึงหนังสือพิมพ์ระดับชาติ ที่ออกในเมืองใหญ่ ๆ มีคนงานจำนวนมาก หนังสือพิมพ์ออกเป็นรายวัน รายสัปดาห์หรือรายเดือนก็ได้ หนังสือพิมพ์ประกอบด้วยตัวพิมพ์ หมึกพิมพ์และกระดาษ¹

Duane Bradley ได้ให้ความหมายไว้ว่า หนังสือพิมพ์เป็นแหล่งรวบรวมข่าวสาร ความบันเทิง พิมพ์บนกระดาษราคาถูก อาจพิมพ์เป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน หนังสือพิมพ์จะล้าสมัยไปทันทีที่ฉบับใหม่ปรากฏขึ้นมาแทนที่²

Julian Adams กล่าวว่า หนังสือพิมพ์รายวันคือหนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน ส่วนใหญ่พิมพ์ในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ ๆ ลงข่าวทุกชนิด เช่น ข่าวธุรกิจ ข่าวในประเทศ ข่าวกีฬา ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง เป็นต้น โดยที่ข่าวนั้นต้องเป็นข่าวสดและเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้นหรืออย่างช้าไม่เกิน 2-3 วัน³

รูปแบบและขนาดของหนังสือพิมพ์

จันทนา ทองประยูร กล่าวว่า ขนาดของหนังสือพิมพ์ที่เป็นที่นิยมมี 2 ขนาด คือขนาดใหญ่ (broadsheet) หรือขนาดมาตรฐาน (standard size) ที่มีด้านกว้างเท่ากับ 14 นิ้ว และด้านยาวเท่ากับ 23 นิ้ว โดยประมาณ หรือมีด้านกว้างเท่ากับ 15 1/2 นิ้ว และด้านยาวเท่ากับ 21 1/2 นิ้วโดยประมาณ และขนาดเล็ก หรือขนาดครึ่งแผ่นที่เรียกว่า แทบลอยด์ (tabloid) ซึ่งมีด้านกว้างเท่ากับ 11 1/2 นิ้ว และด้านยาวเท่ากับ 14 1/2 นิ้ว โดยประมาณ หนังสือพิมพ์ขนาดเล็กจะมีขนาดประมาณครึ่งหนึ่งของหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่⁴

¹ สุกัญญา สูดบรรทัด , ประวัติการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช (2325-2475) ,(กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช , 2520)

² ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์ , เนื้อหาข่าวและแนวทางการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย , (วิทยานิพนธ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2534)

³ Julian Adams, *Press Time* 2nd ed .(New Yourk :Prentice Hall,1959), p.29

⁴ จันทนา ทองประยูร , การออกแบบและจัดหน้าสิ่งพิมพ์ , (สุโขทัยธรรมาราช , 2537)

หนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่มีข้อดีคือ เป็นรูปแบบที่ผู้อ่านคุ้นเคยจะรู้สึกว่ามีเนื้อข่าวจำนวนมากในแต่ละหน้า นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ยังสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้มองผ่านไปมาได้มาก เนื่องจากความใหญ่ของหน้ากระดาษ ตัวอักษรพาดหัวข่าว และของภาพข่าวหรือภาพประกอบ ส่วนหนังสือพิมพ์ขนาดเล็กเป็นหนังสือพิมพ์ที่เป็นที่นิยมพอสมควร แม้จะไม่แพร่หลายเท่าหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ การจัดทำหนังสือพิมพ์ขนาดเล็กมีข้อดีหลายประการคือ สะดวกต่อการอ่านและการถือ และง่ายต่อการจัดหน้า เนื่องจากใช้ข่าวและภาพจำนวนน้อยก็สามารถทำให้หน้ากระดาษเต็มได้ นอกจากนี้ยังช่วยทำให้บรรณาธิการจัดหน้าได้ง่าย เพราะสามารถเพิ่มหรือตัดข่าวได้ทั้งหน้าหรือเกือบทั้งหน้า โดยเกิดผลกระทบต่อหน้าอื่นน้อยมาก

บำรุงสุข สีอำไพ^๑ ได้อธิบายสรุปลักษณะของหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่มียุติราคาถูก ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายในปัจจุบัน หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีราคาถูกที่สุด
2. หนังสือพิมพ์เป็นที่แพร่หลายทั่วไป หาซื้อได้ง่าย
3. หนังสือพิมพ์นั้นเสนอภาพ และข่าวเรื่องราวที่สามารถเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานได้คงสภาพนาน เมื่อประสงค์อ่านหรืออ้างอิงก็สามารถกระทำได้
4. หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่แตกต่างไปจากสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ข่าวสารต่าง ๆ เป็นเรื่องใหม่ที่น่าสนใจ ชักจูงในการตัดสินใจบางกรณีทำให้มองเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยทัศนะอันกว้าง และพัฒนาความรู้ที่นึกคิดเป็นอย่างดี

แนวคิดการจัดหน้าหนังสือพิมพ์

แนวคิดการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบความคิด เพื่อต้องการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์ที่ปัจจุบันมีรูปแบบหลากหลาย สามารถอธิบายได้ดังนี้

การจัดหน้าตรงกับภาษาอังกฤษอยู่หลายคำ โดยพิจารณาจากลักษณะการทำงานของฝ่ายจัดหน้า ถ้ามองว่าเป็นการจัดเรียงข่าว เรียกว่า ‘make up’ เมื่อเรียงข่าวจนครบหน้าแล้วจึงเรียกว่า

^๑ บำรุงสุข สีอำไพ , บทบาทของหนังสือพิมพ์กับการพัฒนาประเทศ , นิเทศสาร (1 สิงหาคม 2520)

การออกแบบจัดหน้า (A page design) แต่ในระยะหลังมีคำใหม่เกิดขึ้น จากลักษณะการทำงานที่ฝ่ายจัดหน้าต้องทำจึงเกิดคำว่า ‘Layout’

ดังนั้นกล่าวโดยสรุปแล้ว การจัดหน้า หมายถึงการจัดวางเนื้อหาทั้งหมดที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเสนอในแต่ละวันตามตำแหน่งต่าง ๆ บนหน้าหนังสือพิมพ์ให้ดูสวยงาม เปรียบเสมือนการจัดแต่งสินค้าหน้าร้านให้ดูสวยงามดึงดูดสายตาของผู้ที่ผ่านไปมา วัตถุประสงค์ของการจัดหน้าไม่เพียงแต่การนำเสนอสาระต่าง ๆ มาวางรวมกันเท่านั้น แต่ต้องกำหนดวางอย่างมีระเบียบได้สัดส่วนและมีศิลปะ⁶

หลักการจัดหน้าหนังสือพิมพ์

แนวทางการจัดหน้าที่สำคัญที่ฝ่ายจัดหน้าควรคำนึงถึงอยู่เสมอ คือ รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ หลักการจัดหน้าที่สำคัญมีดังนี้⁷

1.ความสมดุล (Balance) หมายถึงการวางตำแหน่งขององค์ประกอบต่าง ๆ บนหน้าหนังสือพิมพ์แต่ละหน้าให้มีน้ำหนักไม่แตกต่างกันมากจนเกินไป เช่น น้ำหนักซ้าย-ขวา บน-ล่าง ควรสมดุลกันทุกตัว ไม่ว่าจะเป็นสี ขนาดตัวอักษร ตัวหนา ตัวบาง เนื้อที่ว่าง ขนาดของภาพ ฯลฯ แม้ว่าผู้อ่านจะไม่ทราบศิลปะการจัดหน้า แต่สิ่งที่ผู้อ่านได้ก็คือความรู้สึกในระหว่างการอ่านหนังสือพิมพ์ว่าน่าอ่านหรือไม่อ่าน

ความสมดุลของหน้าอาจเป็นได้ทั้งแบบสมรูป (formal) คือ ให้น้ำหนักของหนังสือพิมพ์มีน้ำหนักและขนาดเท่า ๆ กันทั้งด้านซ้ายและขวา หรือด้านบนและล่างของหน้า ส่วนความสมดุลอีกแบบคือ อสมรูป (in formal) เป็นการใช้องค์ประกอบของหน้าจัดวางเพื่อให้ผู้อ่านมองดูแล้วเห็นว่ามีความสมดุลเท่ากัน แม้จะไม่เด่นชัดนัก หนังสือพิมพ์ส่วนมากนิยมจัดหน้าโดยให้มีความสมดุลแบบอสมรูปมากกว่าเพราะรูปลักษณะของหน้าเปลี่ยนแปลงไม่ซ้ำกัน

⁶ Floyd K. Baskette , Jack Z. Sissors and Brian S. Brook, The Art of Editing (New York : Macmillan Publishing Company,1986) p.286.

⁷ ชวรัตน์ เชิดชัย, “หลักการจัดหน้าหนังสือพิมพ์,” การผลิตหนังสือพิมพ์หน่วยที่ 4 (นนทบุรี : สุโขทัยธรรมาราช ,2525) หน้า 184-185.

2.การตัดกันขององค์ประกอบ (Contrast) หมายถึง การจัดองค์ประกอบของหน้าให้องค์ประกอบมีลักษณะขัดแย้งกัน เช่น ขนาดของพาดหัวข่าวใหญ่บ้างเล็กบ้าง น้ำหนักเบา-หนัก เป็นต้น ทำให้หนังสือพิมพ์มีความหลากหลาย ถือว่าเป็นสิ่งที่เร้าความสนใจของผู้อ่านได้ ทำให้หนังสือพิมพ์มีชีวิตชีวา ทั้งนี้การจัดหน้าให้มีความแตกต่างกันทำได้ 4 วิธีคือรูปร่าง ขนาด น้ำหนัก และทิศทาง

-รูปร่าง หน้าหนังสือพิมพ์ประกอบด้วย การโปรยหัวข่าวให้ต่างกันทางด้านซ้ายขวาของหน้า หรือวางภาพที่มีกรอบสี่เหลี่ยมไว้ตรงข้ามกับภาพที่ไม่มีกรอบ

-ขนาด หน้าหนังสือพิมพ์ควรใช้ภาพขนาดใหญ่กับภาพขนาดเล็กในหน้าเดียวกัน หรือใช้ตัวอักษรตัวใหญ่ควบคู่ไปกับตัวอักษรตัวเล็ก

-น้ำหนัก หน้าหนังสือพิมพ์ควรมีความค้ำคานกับปานกลาง หรือเรื่องบางเรื่องพิมพ์ด้วยอักษรขนาดใหญ่ ให้ต่างกับเรื่องที่พิมพ์ด้วยอักษรขนาดเล็ก

-ทิศทาง การจัดหน้าควรจัดเรื่องให้มีลักษณะแนวตั้ง สดกับลักษณะที่วางตามแนวนอน

3.สัดส่วนขององค์ประกอบ (Proportion) หมายถึง การจัดวางเนื้อหาให้มีสัดส่วนทั้งหน้า โดยกำหนดให้ขนาดภาพ หัวข่าว และเนื้อเรื่องได้สัดส่วนกัน คำนึงถึงความเหมาะสมของข่าวด้วย เช่น ข่าวที่มีความสำคัญควรมีความยาวมากกว่าข่าวที่มีสาระสำคัญน้อย ภาพประกอบควรมีสัดส่วนกับขนาดของข่าว ความมีสัดส่วนช่วยให้หน้าดูมีเสน่ห์ชวนมอง อย่างไรก็ตามองค์ประกอบข้อนี้มองไม่เห็นชัดในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและเนื้อที่

4.ความมีเอกภาพ (Unity) คือ การจัดหน้าหนังสือพิมพ์แต่ละหน้าให้มีความสัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงภาพรวมของทั้งหน้ามากกว่าแต่ละส่วน กล่าวคือ ผู้จัดหน้าควรกำหนดข่าวตามตำแหน่งที่เหมาะสมและกลมกลืนกัน ไม่ทำให้ผู้อ่านต้องแตกกระจายความสนใจออกไป

5.มีจุดศูนย์กลาง (Focus) คือการกำหนดจุดรวมศูนย์กลางความสนใจไว้กับองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด หรือน่าดึงดูดสายตามากที่สุด ปกติแล้วจุดรวมที่นำสนใจส่วนมากจะเป็นรูปภาพที่สำคัญที่สุดในวันนั้น ในกรณีนี้อาจจะใช้รูปใหญ่กว่าครึ่งหน้าตามแนวนอน แต่รูปที่มีขนาดใหญ่หนึ่ง ในแนวตั้งของหนังสือพิมพ์จะรวมความสนใจได้มาก หรือใช้ขนาดตัวหนังสือเพื่อดึงความสนใจได้ เช่น พาดหัวข่าวใหญ่ การหาจุดรวมของหน้าได้ ถ้านำมาคิดแปลงใช้อย่างเหมาะสม จะทำให้หน้าหนังสือพิมพ์ดูน่าสนใจและน่าอ่าน

นอกจากจะมีหลักการในการจัดหน้าเป็นแนวคิดสำคัญที่ควรพิจารณาในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์แล้ว ยังมีรูปแบบการจัดหน้าที่จะต้องนำมาใช้พิจารณาด้วยเช่นเดียวกัน

รูปแบบการจัดหน้า

รูปแบบการจัดหน้า มีหลายรูปแบบ ในการศึกษารั้งนี้จะนำเฉพาะประเภทของรูปแบบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

การจัดหน้าแบบแนวตั้ง (Vertical Design)

การจัดหน้าตามแนวตั้งหรือตามความยาวของคอลัมน์ เป็นลักษณะการจัดหน้าแบบเก่า เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเทคนิคการพิมพ์ ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถวางหัวข่าวได้ที่ละหลายๆ คอลัมน์ การวางหัวข่าวจึงเป็นไปอย่างง่าย ๆ โดยให้หัวข่าวยาวเพียงคอลัมน์เดียว ส่วนเนื้อข่าวก็เรียงไปตามความยาวของคอลัมน์ เมื่อแต่ละคอลัมน์มีหัวข่าวติดต่อกันไปเช่นนี้ตลอดหน้า จึงมีโอกาที่หัวข่าวขนาดเดี่ยวยาวอยู่ชิดติดกันที่เรียกว่า Tombstone หรือ Tom stoning หรือ Bumped head คือหัวข่าวที่มีขนาดเท่ากัน 2 หัววางอยู่ติดกันยากแก่การแยกด้วยสายตา เพราะอักษรขนาดและแบบตัวพิมพ์เหมือนกันทำให้หน้าหนังสือพิมพ์ไม่น่าดู

การจัดหน้าแบบนี้มีประโยชน์ตรงที่สามารถออกแบบจัดหน้าได้โดยง่าย เพราะนิยมพาดหัวข่าวความยาวเพียง 1-2 คอลัมน์เท่านั้น ทำให้ข่าวหลายชิ้นเหมาะสมสำหรับหนังสือพิมพ์ที่ต้องการให้หน้า 1 มีข่าวจำนวนมาก ๆ แต่มีข้อเสียทำให้น้ำหนักของหนังสือพิมพ์ตกอยู่ส่วนบน ในขณะที่ตรงกลางหรือส่วนล่างไม่น่าดึงดูดความสนใจนัก

การจัดหน้าแบบ Balance

การจัดหน้าแบบ Balance หรือการจัดหน้าแบบสมดุลนี้จะมีการแบ่งส่วนทั้งสองด้านของหน้า เป็นด้านซ้าย-ขวา โดยจัดหน้าให้มีน้ำหนักของข่าวหรือเรื่องราวเท่ากันและหัวข่าวเป็นจำนวนเท่า ๆ กันด้วย ซึ่งหัวข่าวชนิด 1 คอลัมน์เป็นลักษณะสำคัญของการจัดหน้าแบบ Balance จะมีหัวข่าวชนิด 2 คอลัมน์แทรกอยู่บ้างในบางครั้ง

อย่างไรก็ตามการจัดหน้าแบบ Balance จะมีความเด่นได้แก่ การพาดหัวข่าวแบบ 1 คอลัมน์ และจัดในแนวตั้ง น้ำหนักของหน้าจะเป็นสีขาวมาก ใช้อักษรพาดหัวข่าวตัวหนา และจัดเรียงชิดกันมากในตอนบนของหน้า จะมีลักษณะสั้นทั้งหัวข่าว หัวรอง และชื่อผู้เขียน แบบของหัวข่าวจะเป็นชนิดขั้นบันได พีรามิดหัวกลับ แบบย่อหน้าเท่ากันจากริมซ้าย แบบหนึ่งคอลัมน์เต็มบรรทัด และมักจะมี 1-3 พาดหัวรอง การออกแบบจัดหน้าจะเต็มและอยู่อย่างเบียดเสียด โดยเฉพาะหนังสือ 8 คอลัมน์ เส้นกั้นคอลัมน์ อยู่ติดกับตัวอักษรมากที่สุด และที่ว่างจะมีน้อยมาก นอกจากนี้ยังจำกัดในการใช้รูปภาพ หรือคอลัมน์สั้น ๆ เช่น สารคดี บันทึกคดี จะมีน้อยมาก

การจัดหน้าแบบ Quadrant

การจัดหน้าแบบ Quadrant คือการจัดหน้าโดยแบ่งหน้าออกเป็นสี่ส่วนเท่า ๆ กัน เมื่อจัดองค์ประกอบของหน้าก็ให้แต่ละส่วนเป็นอิสระ มีจุดสนใจและมีความสำคัญในตัวเอง ไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับส่วนอื่นของหน้า เหมือนกับการจัดตามรูปแบบอื่น แต่ข้อสำคัญควรให้มีความสมดุลกันในระหว่างทั้งสี่ส่วนเท่านั้น

การจัดหน้าแบบ Broken - column

การจัดหน้าแบบ Broken - column คือวิธีการจัดหน้าที่ใช้สีสันของหัวข่าว ถูมกรอบ และองค์ประกอบอย่างอื่นเพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้นในหน้า วัตถุประสงค์ของการจัดหน้าแบบ Broken - column เพื่อที่จะเสนอข่าวขนาดสั้น ๆ ในหน้าแรกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าข่าวมีความยาวมากก็จะต่อไปหน้าอื่น

การจัดหน้าแบบ Contrast and balance

การจัดหน้าแบบ Contrast and balance บางทีเรียกว่า Informal balance หรือ Off - Balance คือการจัดแบบไม่สมดุลในรูปร่างที่แบ่งซีกซ้าย-ขวา มีน้ำหนักไม่เท่ากัน การจัดจะเป็นแบบแนวตั้ง โดยมีหัวข่าว 2 คอลัมน์มากกว่า Balance ตกแต่งหน้าได้มากกว่า และมีการถ่วงน้ำหนักด้านล่างของหน้ามากขึ้น ส่วนความตัดกัน (Contrast) จะเห็นได้จากหัวข่าวที่แตกต่างกันในขนาด น้ำหนักของสีอักษร ตัวพิมพ์ ตัวคำ ตัวเอน ตัวโรมัน เป็นต้น ทำให้มองดูตัดกัน

การจัดหน้าแบบ Brace

การจัดหน้าแบบ Brace บางทีเรียกว่า Focus หรือ Wall - bracket เนื่องจากเป็นการจัดหน้าลักษณะรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก โดยฐานของมุมฉากจะติดฝาผนังอยู่ด้านบนซ้ายหรือขวาก็ได้

กำหนดวางหัวข่าวใหญ่ไว้ที่มุมบนขวาหรือมุมบนซ้ายมือ เป็นตำแหน่งที่สำคัญที่สุด เพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่าน เน้นความสำคัญของข่าวแล้วเสริมด้วยภาพหรือข่าวอื่น ๆ ซึ่งมีความสำคัญด้อยลงมา โดยจัดตำแหน่งให้ลดหลั่นลงมาในรูปแบบขั้นบันไดตามเส้นทแยงมุม หรือเป็นรูปสามเหลี่ยม

การจัดหน้าแบบแนวนอน (Horizontal Design)

การจัดหน้าแบบแนวนอนได้แก่ การวางหัวข่าวหลาย ๆ คอลัมน์ตามขวางของหน้า เมื่อข่าวส่วนใหญ่ถูกจัดเป็นคอลัมน์สั้น ๆ เท่ากันภายใต้หัวข่าวแต่ละข่าว เห็นได้ว่ารูปแบบการจัดหน้าแบบนี้มีลักษณะตรงกันข้ามกับแนวตั้ง

การจัดหน้าแบบแนวนอนมีประโยชน์หลายอย่าง คือ ทำให้หนังสือพิมพ์น่าดูและทันสมัย เพราะผู้อ่านจะอ่านจากซ้ายไปขวาได้คล่องกว่าอ่านจากบนมาล่าง นอกจากนี้ยังทำให้บรรณาธิการฝ่ายจัดหน้าสามารถออกแบบจัดหน้าให้สมดุลได้มากขึ้นนิยมพาดหัวข่าวตัวใหญ่ไว้ในหลายคอลัมน์ สามารถเพิ่มสีสันและน้ำหนักรูปของหน้าได้ดีกว่าแบบแนวตั้งอีกด้วย

อย่างไรก็ตามการจัดหน้าแบบแนวนอนก็มีข้อเสียเช่นเดียวกัน คือ ต้องใช้เวลาในการจัดหน้านาน และถ้าพาดหัวข่าวขนาดใหญ่เกินไปจะทำให้หน้าหนังสือพิมพ์ไม่น่าดู และถ้าจัดหน้าแบบแนวนอนตลอดทั้งหน้าจะทำให้น่าเบื่อ วิธีที่ดีที่สุดคือ ควรผสมผสานการจัดหน้าทั้งแบบแนวตั้งและแบบแนวนอน

การจัดหน้าแบบ Functional

การจัดหน้าแบบ Functional บางทีเรียกว่า Functional makeup เป็นการจัดหน้าในระยะเริ่มมีการจัดหน้าแบบแนวนอน คือราว ๆ ปี พ.ศ.2503 ไม่มีเกณฑ์แน่นอนในการจัด ส่วนใหญ่จะมุ่งไปในประเด็นของข่าว หรือเรื่องที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเป็นสำคัญ การจัดหน้าแบบนี้จะยึดจากความสำคัญของข่าว ระดับข่าว คุณค่าด้านข่าว นำมาประกอบการจัดหน้า เช่น มีข่าวที่อยู่ในระดับความนิยมขณะนั้นเกิดขึ้นพร้อมกัน 2 ข่าว การจัดหน้าแบบ Functional จะถือว่าข่าวทั้งสองมีความสำคัญหรือหน้าที่ของข่าวเท่า ๆ กัน การจัดหน้าแบบนี้จะมุ่งเอาพาดหัวข่าวในแนวนอน หรือสมดุลแบบใดแบบหนึ่งมาใช้เน้นข่าว และการพาดหัวข่าวมักจะใช้อักษรตัวหนา ๆ หรือตัวเอนหนา ๆ มาช่วยเน้นข่าว

การจัดหน้าแบบ Streamline

การจัดหน้าแบบ Streamline เป็นการจัดหน้าในแนวนอนแบบแรกของหนังสือพิมพ์แบบ 8 คอลัมน์ ขนาดคอลัมน์ 11-12 ไพก์ คือหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การจัดหน้าแบบนี้จะมีการวางหัวข่าวยาวไปตามแนวนอน 2-3 คอลัมน์ จะมีน้ำหนักไปรวมกันบริเวณมุมของหน้าและภายนอกคอลัมน์ การจัดหน้าในลักษณะที่วางหัวข่าวไปชิดมุมของหน้าแล้วจะทำให้ความสนใจของผู้อ่านไปรวมอยู่ที่บริเวณด้านล่างของหน้านั้น อย่างไรก็ตามหากมองดูโดยรวม ๆ แล้ว การจัดหน้าแบบนี้จะปรากฏน้ำหนักเป็นแบบ Contrast and balance รวมกับข่าวที่น่าสนใจเล็ก ๆ น้อย ๆ ประกอบเข้าไปในรูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก

การจัดหน้าแบบ Modular design

การจัดหน้าแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือโมดูลานี้ เป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ที่มีการจัดหน้าแบบนี้ในหน้าหนึ่งถึง 70 % (ขณะที่แบบแนวนอน 11 % และแบบแนวตั้ง 10%)⁸

ลักษณะของการจัดหน้าแบบนี้ คือ การนำข่าวเพียงชิ้นเดียวหรือหลายชิ้นมารวมกลุ่มกันในรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า แต่ละคอลัมน์ต้องสิ้นสุดในตำแหน่งเดียวกันภายในสี่เหลี่ยมนี้ การจัดหน้าแบบนี้ทำให้สามารถแยกข่าวแต่ละชิ้นออกจากข่าวอื่น ๆ ได้อย่างชัดเจน รูปทรงดูไม่ยุ่งเหยิงและน่าอ่าน กรณีที่มีข่าวค่อนข้างสามารถแทรกข่าวไว้ในหน้าแรกนี้ได้ทันที และที่สำคัญที่สุดคือทำให้หนังสือพิมพ์ดูน่าอ่าน สะอาดและน่าสนใจ การจัดหน้าแบบนี้ จำเป็นต้องใช้องค์ประกอบหลายอย่าง เพื่อการแบ่งเนื้อหาอย่างชัดเจนคือ เส้น ช่องว่าง และสี ข้อเสียของการจัดหน้าแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า คือ ทำให้หน้าหนึ่งมีองค์ประกอบมากเกินไป และถ้าเน้นการจัดหน้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าตลอดทั้งหน้า ทำให้หน้าหนังสือพิมพ์ดูน่าเบื่อ

การจัดหน้าแบบละครสัตว์ (Circus)

การจัดหน้าแบบละครสัตว์ คือ การจัดหน้าโดยใช้ตัวพิมพ์ ตัวอักษรหลากหลาย มีพาดหัวข่าวขนาดใหญ่มาก มีการล้อมกรอบทั้งขนาดใหญ่และเล็ก และมีสีสันฉูดฉาด ลักษณะที่องค์ประกอบต่าง ๆ ปรากฏขึ้นมาพร้อม ๆ กันบนหน้าคล้ายกับการแสดงละครสัตว์ (ในอังกฤษเรียกว่า

⁸ Sandra H. Utt and Steve Pasternack, "How They Look : An Updated Study of American Newspaper Front Pages," *JOURNALISM QUARTERLY*, page 621-627.

หน้า jazzy) การจัดหน้าแบบนี้สร้างขึ้นเพื่อให้สะดวกผู้อ่าน โดยเน้นหัวข้อให้ปรากฏออกมาอย่างชัดเจน ทำให้หน้าหนังสือพิมพ์มีความหลากหลาย ความแตกต่างและการเคลื่อนไหวของข่าวต่าง ๆ อย่างมากมาย

การจัดหน้าแบบนี้ถือว่า การจัดหน้าเป็นส่วนหนึ่งของข่าวสารเช่นเดียวกับข่าวที่ลง คือต้องการให้ผู้อ่านมีความสนใจพร้อมกับเพลิดเพลินในการอ่าน⁹ การจัดหน้าแบบละครสัตว์มักใช้หนังสือพิมพ์แบบไม่ใช้เส้นกั้นระหว่างคอลัมน์ เพื่อผู้จัดหน้าสามารถพาดหัวข่าวได้หลายคอลัมน์ ใช้ตัวพิมพ์ขนาดใหญ่ มีหัวรองล้อมกรอบหรือการให้เส้นใต้หัวข้อ และต้องวางชื่อหนังสือพิมพ์ไว้ในตำแหน่งที่ผู้อ่านเห็นได้ง่าย แต่ต้องให้อยู่เหนือรอยพับครึ่งบนของหน้า

การจัดหน้าแบบ Chimney

การจัดหน้าแบบ Chimney หมายถึงการจัดหน้าโดยให้หัวข้อหรือภาพที่มีความกว้างเท่ากันอยู่ในคอลัมน์เท่ากันหลายคอลัมน์ ภาพอาจจะเกี่ยวกับข่าวใดข่าวหนึ่งเพียงข่าวเดียวหรืออาจจะไม่เกี่ยวข้องเลยก็ได้

การจัดหน้าแบบโปสเตอร์

การจัดหน้าแบบโปสเตอร์ เป็นวิธีการจัดหน้าที่ประกอบด้วยภาพและพาดหัวข่าวขนาดใหญ่แบบกลับแม่พิมพ์ ชื่อหนังสือพิมพ์จะมีตำแหน่งลอย สามารถที่จะเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างหัวข่าว ข่าวและภาพเหล่านั้นได้

ข้อดีของการจัดหน้าแบบนี้คือทำให้ภาพและหัวข้อเกิดความเด่น สามารถที่จะเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านได้มาก เหมาะสมกับหนังสือพิมพ์ซึ่งเสนอข่าวประเภทสร้างความตื่นเต้น เร้าอารมณ์ผู้อ่าน หรือหนังสือพิมพ์ซึ่งลงข่าวหนักไปทาง Soft news เท่านั้น ส่วนข้อเสียของการจัดหน้าแบบนี้คือการพาดหัวข่าวที่ซ้อนกันมาก ๆ ทำให้ผู้อ่านต้องมองหาเนื้อหาข่าวของหัวข่าวนั้น ถ้าหนังสือพิมพ์มีปริมาณภาพมาก ภาพจะกลายเป็นสิ่งที่มาทับหัวข่าวและเนื้อหาข่าวให้ออกห่างจากกัน จึงมิใช่ลักษณะของการจัดหน้าหนังสือพิมพ์

⁹ ชวรัตน์ เชิดชัย, “หลักการจัดหน้าหนังสือพิมพ์,” การผลิตหนังสือพิมพ์หน่วยที่4.

ในปัจจุบันการจัดหน้ามีลักษณะที่แตกต่างและมีความหลากหลาย รศ.จันทนา ทองประยูร จากคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช จึงได้เปรียบเทียบการจัดหน้าแบบเดิมและแบบใหม่ เพื่อให้เห็นแนวโน้มการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ในอนาคต ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการจัดหน้าแบบเดิมและแบบใหม่

การจัดหน้าแบบเดิม (Traditional)	การจัดหน้าแบบใหม่ (Contemporary)
1. ชื่อหนังสือพิมพ์อยู่ด้านบนสุดเสมอ	1. ชื่อหนังสือพิมพ์อยู่บริเวณใดของด้านบนก็ได้
2. ข่าวสำคัญทั้งหมดอยู่ด้านบนของหน้า	2. ข่าวสำคัญอยู่บริเวณใดของหน้าก็ได้แม้ว่าส่วนใหญ่จะอยู่ด้านบน
3. พาดหัวข่าวขนาดใหญ่อยู่ด้านบน	3. พาดหัวข่าวใหญ่อยู่บริเวณใดของหน้าก็ได้
4. เนื้อหาข่าวที่เรียงจากคอลัมน์หนึ่งถึงคอลัมน์ถัดไปจะไม่เสมอกันในด้านรูปแบบ มักมีคอลัมน์หนึ่งที่ยาวกว่าคอลัมน์ถัดไป	4. เนื้อหาข่าวที่เรียงจากคอลัมน์หนึ่งถึงคอลัมน์ถัดไปจะมีบรรทัดที่เสมอกันในลักษณะสี่เหลี่ยม เป็นโครงสร้างที่ดูง่าย
5. ภาพข่าวส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและมักอยู่บริเวณด้านบนของหน้า	5. ภาพข่าวมีขนาดใหญ่ขึ้นและเรียกร้องความสนใจได้มากกว่า
6. การใช้ภาพจำนวนน้อย	6. ใช้ภาพมากขึ้น
7. หน้าแรกมีข่าวมากกว่า 10 ข่าว	7. หน้าแรกมีข่าวยาวขึ้นแต่จำนวนข่าวน้อยลง บางครั้งมีเพียง 5 หรือ 6 ข่าว
8. หน้าแต่ละหน้าดูมืดและแน่นเนื่องจากคอลัมน์อยู่ชิดติดกัน มีจำนวนคอลัมน์ประมาณ 8 คอลัมน์	8. หน้าแต่ละหน้าดูสว่าง เนื่องจากคอลัมน์อยู่ห่างกัน โดยมีจำนวนคอลัมน์ประมาณ 6 คอลัมน์
9. มีการใช้สีคำหรือเทา	9. มีการใช้สีมากขึ้น
10. มีการใช้ภาพกราฟิก เช่น ตาราง แผนที่น้อย	10. มีการใช้ภาพกราฟิกมากกว่าเดิม

แนวคิดเกี่ยวกับหน้าแรกของหนังสือพิมพ์

หน้าแรกของหนังสือพิมพ์ เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบความคิด เพื่อต้องการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ที่มีหลายองค์ประกอบ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้

องค์ประกอบของหน้าหนึ่ง

มีลักษณะหลากหลายและซับซ้อนกว่าหน้าอื่น ๆ หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับอาจจะมีครบหรือไม่ก็ได้ องค์ประกอบที่สำคัญของหน้าหนึ่งมีดังนี้

1. หัวหนังสือหรือชื่อหนังสือพิมพ์ (nameplate หรือ flag) หัวหนังสือพิมพ์หรือชื่อหนังสือพิมพ์ต้องปรากฏประจำในหน้าหนึ่ง เพราะเปรียบเสมือนเครื่องหมายการค้าที่ต้องการให้ผู้อ่านรู้จัก และจดจำชื่อ ชื่อหนังสือพิมพ์จะต้องอ่านง่าย ชัดเจนสวยงามที่สำคัญต้องจำง่าย มีเอกลักษณ์ประจำตัว และหนังสือพิมพ์ไม่ควรจะเปลี่ยนรูปลักษณะของหัวหนังสือหรือชื่อหนังสือพิมพ์บ่อยนัก ถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงควรประกาศให้ผู้อ่านทราบล่วงหน้าก่อน ตัวอักษรของชื่อหนังสือจะเป็นตัวเขียนหรือตัวพิมพ์ก็ได้

ตำแหน่งของหัวหนังสืออาจจะอยู่คงที่หรือเปลี่ยนแปลง แต่จะต้องอยู่เหนือรอยพับครึ่ง การที่เปลี่ยนแปลงหัวหนังสือบ่อย ๆ เพราะหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ เน้นความสำคัญของข่าวหรือเห็นว่าผู้อ่านรู้จักอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องเห็นชื่อหนังสือพิมพ์ก็ได้ แต่มีข้อเสียตรงที่ทำให้ผู้อ่านไม่คุ้นเคยและไม่ราบรื่นในการอ่าน

ในส่วนหัวหนังสือนั้นยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อยู่บริเวณเดียวกับชื่อคือ

1.1 สัญลักษณ์หนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์อาจจะกำหนดสัญลักษณ์เฉพาะหรือไม่มีก็ได้ ขึ้นอยู่กับนโยบายของหนังสือพิมพ์ ลักษณะสัญลักษณ์จะขึ้นอยู่กับหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ

1.2 ส่วนข้างหัวหนังสือ หรือ Ears หมายถึงส่วนประกอบที่วางไว้ข้างซ้ายหรือขวา หรือทั้งสองข้างของชื่อหนังสือพิมพ์ อาจจะเป็นกรอบรูปทรงใดก็ได้ แต่มักจะพบในหนังสือพิมพ์ที่วางหัวหนังสือไว้เป็นแนวยาวบนสุดของหน้า เนื้อหาที่ใส่เป็นข่าวสั้น รายงานอากาศ โฆษณา เรื่องสั้น ๆ ที่เด่น ๆ จะเป็นสุภาษิต คติพจน์ ประกาศ

1.3 คำขวัญ (slogan) ส่วนประกอบหัวหนังสือที่นิยมใช้กันมากอีกชนิด คือคำขวัญของหนังสือพิมพ์คิดขึ้นมา ส่วนใหญ่วางไว้เหนือหรือใต้ชื่อหนังสือพิมพ์ การกำหนดคำขวัญต้องคำนึงถึงความยาวที่ได้สัดส่วน ถ้ายาวเกินไปอาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่า

1.4 ข้อมูลประจำวัน (folio line) ข้อมูลประจำวันหมายถึงรายละเอียดหรือรายการของหนังสือพิมพ์ เช่น ฉบับที่ วัน เดือน ปีที่ จำนวนฉบับที่ ราคาหนังสือพิมพ์

2. ข่าว (news) นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหน้าแรก หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมักจะแยกประเภทของข่าว หรือจัดระดับของข่าวไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของหนังสือพิมพ์เป็นสำคัญ การรายงานข่าวจะประกอบด้วยพาดหัวข่าว ความนำและการต่อข่าว หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษเริ่มนำเสนอข่าวจบในหน้าเดียวเพราะได้รับอิทธิพลมาจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศคือ¹⁰

-ข่าวสั้น (news briefs) เป็นการนำเสนอข่าวสั้น ๆ ให้จบในหน้าเดียว โดยมีตำแหน่งอยู่บริเวณใดก็ได้

-ชุดข่าวย่อย (news digest) คือการนำข่าวสั้นหลายข่าวมาเรียงเป็นคอลัมน์หรืออยู่ในกรอบเดียวกัน

-ข่าวประกอบ (sidebar) คือการนำเสนอข่าวสั้นเล็กตีพิมพ์ไว้เป็นแนวข้างข่าวเด่นประจำฉบับ มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน

-ข่าวต่อ (jumps) หน้าหนึ่งมีเนื้อที่จำกัด แต่ต้องลงข่าวจำนวนมาก การเสนอข่าวจึงมักจะต่อหน้าอื่น ๆ เสมอ การต่อข่าวในหน้าอื่นควรมีให้น้อยที่สุด เพราะมีการวิจัยพบว่าการต่อข่าวทำให้ผู้อ่านเลิกอ่านข่าวต่อถึง 70% และมีแนวโน้มที่ผู้อ่านจะเลิกอ่านมากขึ้น หน้าในที่เหมาะสมที่สุดในการต่อข่าวคือหน้าสุดท้าย เพราะผู้อ่านสามารถพลิกอ่านต่อได้ทันที นอกจากนี้ก็คือหน้า 2 และหน้า 3 หน้าอื่น ๆ นอกจากนี้ไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการต่อข่าว

3. พาดหัวข่าว (headline) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากของหน้าหนึ่ง พาดหัวข่าวมีประโยชน์ในแง่ที่บอกประเด็นข่าว และเป็นส่วนสำคัญในการจัดหน้า โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

-เพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้อ่านอยากรู้รายละเอียดเพิ่มเติม

-เพื่อให้สาระสำคัญของข่าว ประหยัดเวลาให้ผู้อ่านได้รู้ก่อนที่จะซื้อไปอ่าน

¹⁰ Gene Gilmore, Modern Newspaper Editing (Ames : Iowa State University Press,1990), p.281-294.

-เพื่อช่วยการจัดหน้าให้มีความหลากหลายสวยงาม มีความแตกต่างในเนื้อหาและขนาดของตัวอักษร

-เพื่อบอกลำดับความสำคัญของข่าว ข่าวที่มีความสำคัญมากจะใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่

-เพื่อสร้างบุคลิกของหนังสือพิมพ์ ลักษณะการพาดหัว การใช้ภาษาสำนวน

นอกจากนี้การพาดหัวข่าวยังได้แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.หัวข่าวเต็มแนวคอลัมน์ (crossline หรือ barline) เป็นการพาดหัวแบบเพียงบรรทัดเดียว วางไว้เต็มคอลัมน์

2.หัวข่าวแบบปิรามิดหัวกลับ (inverted pyramid) เป็นการพาดหัวข่าวคล้ายรูปปิรามิดหัวกลับประมาณ 2-3 บรรทัด บรรทัดยาวสุด บรรทัดต่อมาจะสั้นลงตามลำดับ โดยจัดข้อความให้อยู่กึ่งกลางคอลัมน์ไว้

3.หัวข่าวแบบเสมอน้ำ (flush left) คือ พาดหัวข่าวความยาว 2-3 บรรทัด แต่ละบรรทัดจะอยู่ชิดซ้ายเสมอ และมีความยาวไม่เท่ากันก็ได้

4.หัวข่าวแบบเสมอหลัง (flush right) เป็นการพาดหัวข่าวที่คล้ายกับหัวข่าวแบบเสมอน้ำ คือ พาดหัวข่าวที่แต่ละบรรทัดจะอยู่ชิดขวาเสมอ

5.หัวข่าวแบบขั้นบันได (drop หรือstepped line) คือการพาดหัวข่าวที่มีลักษณะเรียงเป็นขั้นบันได มีความยาว 2-3 บรรทัด บรรทัดแรกอยู่ไปทางซ้าย บรรทัด 2 อยู่ตรงกลาง และบรรทัดที่ 3 อยู่เยื้องไปทางขวา

6.หัวข่าวแบบบรรทัดนำถ้ำหน้า (hanging indentation) คือ พาดหัวข่าวที่บรรทัดแรกเต็มคอลัมน์ บรรทัดต่อมาจะย่อหน้าเข้าไปเล็กน้อย

7.หัวข่าวยักษ์เต็มหน้า (banner, streamer หรือ ribbon) คือพาดหัวข่าวใหญ่ที่มีความยาวตลอดหน้ากระดาษจากซ้ายสุดไปขวาสุด ความยาว1-2 บรรทัด ใช้กับข่าวที่มีความสำคัญมาก ๆ

8. หัวข่าวแบบบรรทัดบนสุด (skyline) คือหัวข่าวที่วางไว้บนสุดของหนังสือพิมพ์ มักจะอยู่เหนือชื่อหนังสือพิมพ์

9. หัวข่าวนำ (kicker) คือ พาดหัวข่าวที่มีข้อความส่วนหนึ่งอยู่ซ้ายมือในบรรทัดแรก มีข้อความสั้น ๆ เป็นการกล่าวนำ มีขนาดหนังสือเล็กกว่า นิยมใช้เพื่อต้องการเน้นคำพูดของบุคคล

10. หัวข่าวที่มี barker หรือ hammer นำ มีลักษณะเหมือน kicker แต่ตัวหนังสือมีขนาดใหญ่กว่าข้อความในบรรทัดล่าง เพื่อต้องการเน้นตัวผู้พูด

11. หัวข่าวแบบบรรทัดกลางเน้นกลางคอลัมน์ (centered middle line) หัวข่าวที่มีความยาว 3 บรรทัด บรรทัดที่ 1 และ 3 ยาวตลอดคอลัมน์เท่ากัน แต่บรรทัดกลางมีข้อความสั้นกว่า โดยจัดให้อยู่กึ่งกลางคอลัมน์

4. รูปภาพ (Pictures) ภาพเป็นองค์ประกอบของหน้าแรกที่สำคัญในการดึงดูดความสนใจ (Attractive) ทำให้หนังสือมีชีวิตจิตใจ (Lively) น่าอ่านน่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ภาพยังสามารถเล่ารายละเอียดเหตุการณ์ได้ โดยสร้างความรู้สึกร่วมให้กับผู้อ่านได้ การวิจัยของ Bain and Weaver ในปี 1979 พบว่า ข่าวที่มีภาพประกอบสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ดีกว่าข่าวที่ไม่มีภาพประกอบ ภาพที่ใช้ในหน้าแรกนี้จะต้องรวมไปตั้งแต่ภาพถ่าย ภาพวาด เช่น การ์ตูน แผนที่ แผนภูมิ

4.1 ชนิดของภาพ

- ภาพข่าว (spot-news pictures) คือ ภาพที่ถ่ายในขณะที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น เป็นภาพที่ต้องใช้ช่างภาพที่มีความชำนาญและมีความว่องไวในการกดภาพ

- ภาพประกอบข่าวที่เตรียมไว้ล่วงหน้า (pre-planned pictures) คือ ภาพที่ไม่ได้ถ่ายจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นภาพบุคคลหรือสถานที่ที่เก็บไว้เพื่อจะนำมาใช้ในกรณีฉุกเฉิน

- ภาพวาด เป็นภาพที่ไม่ได้เกิดจากการใช้อุปกรณ์ในการบันทึก แต่เกิดจากฝีมือวาดของคน เช่น ภาพการ์ตูน ภาพล้อเลียนการเมือง ภาพสเก็ตซ์คนร้าย เป็นต้น

4.2 ขนาดของภาพ เป็นการพิจารณาจากคุณค่าของภาพมากกว่าที่จะคำนึงถึงเนื้อที่ ส่วนใหญ่ภาพที่ใช้ในการจัดหน้าหนึ่งจะมีขนาดเล็ก เนื่องจากพื้นที่มีไม่มาก ทั้งนี้การเลือกภาพจะต้องพิจารณาจากจุดที่มีความสำคัญมากที่สุดและเน้นในจุดนั้น

4.3 ตำแหน่งของภาพ การวางตำแหน่งภาพจะต้องพิจารณาจากสิ่งแวดล้อมในแต่ละสังคมประกอบ เช่น สังคมไทย ถ้าเป็นภาพของพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องตั้งอยู่บนสุดของหน้า นอกจากนี้ก็พิจารณาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นพาดหัวข่าว เนื้อข่าว ทั้งนี้ตำแหน่งของภาพข่าวควรอยู่ใกล้เคียงกับเนื้อข่าวนั้น ๆ และภาพกับพาดหัวข่าวในเรื่องหนึ่ง ๆ ควรจะมีความกว้างใกล้เคียงกัน

4.4 คำอธิบายภาพ หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า cutlines, caption และ underline การเขียนคำอธิบายภาพมีทั้งที่เสนอพร้อมกับข่าว คำอธิบายภาพที่อยู่คนละหน้ากับข่าว และคำอธิบายภาพโดยไม่มีเนื้อข่าว ซึ่งการเขียนคำอธิบายภาพส่วนใหญ่จะเขียนไว้ใต้ภาพ เพราะสะดวกแก่สายตาของผู้อ่าน

5. คอลัมน์ประจำ (The Fixed Column) หนังสือพิมพ์บางฉบับจัดให้มีคอลัมน์ประจำไว้ในหน้าแรก เพื่อเสนอเรื่องราวบางอย่างเป็นประจำ นอกจากนี้คอลัมน์ประจำอาจมีผู้ติดตามเป็นประจำในจำนวนมาก และดึงดูดความสนใจให้ผู้อ่านไปอ่านหน้าอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้คอลัมน์ประจำจะมีขนาดใดก็ได้ ตำแหน่งเป็นประจำหรือไม่ก็ตาม แต่ตำแหน่งที่เหมาะสม คือ บริเวณด้านซ้ายมือหรือตรงส่วนล่างของหน้า

6. โฆษณา (Advertisement) หนังสือพิมพ์สมัยแรก ๆ ไม่นิยมลงโฆษณาในหน้าแรก เพราะถือว่าหน้าแรกต้องลงแต่ข่าว แต่ในปัจจุบันการลงโฆษณาในหน้าแรกเริ่มเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะเป็นรายได้ส่วนหนึ่งของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ในเมืองใหญ่ถือว่าโฆษณานี้หน้าแรกมีความสำคัญมาก ทั้งในด้านการเพิ่มพูนรายได้และจะช่วยส่งเสริมการจัดหน้าให้มีชีวิตชีวาด้วย

อย่างไรก็ตามการลงโฆษณาในหน้าแรกมากเกินไปจะทำให้การจัดหน้าเป็นไปไม่คึกคัก และจะทำให้ข่มความเด่นของข่าวบางข่าวลงไปได้ ฉะนั้นทางที่สมควรให้มีโฆษณาเฉพาะพื้นที่น้อย ๆ ตรงบริเวณที่สายตาผู้อ่านจะมองเป็นแห่งสุดท้าย นั่นคือ บริเวณมุมล่างสุด แต่ทั้งนี้จะมีหนังสือพิมพ์บางฉบับยอมให้ลงโฆษณาที่มุมขวาบน เพราะถือว่าได้ค่าโฆษณามากเป็นการเพิ่มรายได้ให้

ธุรกิจการพิมพ์ของตน แต่หนังสือพิมพ์บางฉบับรักษานโยบายและบุคลิกของหน้าแรกก็ไม่ต้องการให้มีโฆษณาในหน้าแรก

6.บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ช่วงแรก ๆ ที่หนังสือพิมพ์ออกใหม่ ๆ ส่วนของบรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ซึ่งเป็นสิ่งที่บอกให้รู้ว่าใครเป็นเจ้าของหรือผู้ที่รับผิดชอบต่อการจัดทำหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น

7.สีสัน (color) สีมืดทึบอย่างมากในการจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้มีการวิจัยพบว่าผู้อ่านชอบหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์สีมากกว่าหน้าขาวดำ แต่มีกฎว่า ถ้าไม่สามารถเตรียมหน้าสีให้ใช้ได้ อย่าพิมพ์เป็นสี เพราะอาจเป็นผลเสียได้¹¹

สีที่ใช้ในวงการพิมพ์มีดังนี้¹²

6.1 จำนวนสี

-สีเดียว ปกติมักจะใช้กับการพิมพ์ส่วนที่เป็นเนื้อเรื่อง

-2 สี 3 สี และ 4 สี เป็นการพิมพ์สีที่เพิ่มขึ้น เป็นสีที่ 2 หรือทั้งสีที่ 2,3 หรือ 4 ก็ได้ แต่ใช้เมื่อต้องการเน้นสีเป็นบางจุด เช่น หัวเรื่องภาพ กรอบ เส้นกราฟ

-การพิมพ์สี่สีโดยการแยกสี เป็นการนำภาพต้นฉบับไปแยกสีและพิมพ์ด้วยแม่พิมพ์ 4 แผ่น คือ ฟ้า ขาวเย็น เหลือง ดำ ภาพ ที่ได้จะมีสีเหมือนต้นฉบับ

6.2 การใช้สกรีน หรือพื้นที่บ เป็นการใช้แบบผิวแม่พิมพ์ โดยที่เม็ดสกรีนนี้มีความเข้มข้นเปอร์เซ็นต์ต่างกัน มีขนาดละลายแตกต่างกัน เราสามารถกำหนดได้ก่อนที่จะมีการนำมาใช้ในการพิมพ์ภาพ

7.เส้น ในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ต้องใช้เส้นช่วย เนื่องจากเป็นตัวแบ่งขอบเขตเนื้อที่ของเรื่องราวต่าง ๆ แต่ต้องระวัง เพราะเส้นแต่ละเส้นมีความหมายในตัวที่แตกต่างกัน เช่น เส้นหนาทำ

¹¹ Howard I. Findberg & Bruce D. Itule, *Visual Editing*, p 59.

¹² วันชัย ศิริชนะ และดารารวรรณ สุขุมลชาติ, “การสร้างสรรคและการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์,” *ความรู้เบื้องต้นสื่อสิ่งพิมพ์ หน่วยที่ 9*, หน้า 582-584.

ให้ข่าวมีความสำคัญ การตีเส้นแนวตั้งยาว ๆ ทำให้หน้าดูกว้างกว่าปกติ แต่ถ้ามีการตีเส้นอย่างมีระบบแล้วจะทำให้หนังสือพิมพ์น่าดู

ศิลปะการจัดหน้าหนึ่ง¹³

การจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ต้องยึดแนวที่ว่า หน้าหนึ่งเปรียบเสมือนตัวโชว์สินค้า โดยมีข้อควรพิจารณา ดังต่อไปนี้

- 1.การจัดหน้าควรสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจของผู้จัดหน้า หรือบรรณาธิการที่มีต่อผู้อ่าน หน้าแรกควรที่จะเป็นหน้าที่อ่านง่ายมากกว่าหน้าอื่น ๆ และต้องน่าสนใจและเชิญชวนให้อ่านด้วย
- 2.หน้าหนึ่งควรสะท้อนให้เห็นลักษณะของการจัดหน้าแบบทันสมัยมากกว่าหน้าอื่น ๆ เพราะว่าการจัดหน้ารูปแบบเก่า ๆ อาจจะทำให้หน้าหนึ่งดูไม่น่าสนใจมากนัก
- 3.หน้าแรกควรลำดับความสำคัญของข่าว การจัดลำดับนี้ไม่ได้หมายความว่าเรื่องที่สำคัญที่สุดต้องวางไว้ส่วนบน และเรื่องซึ่งมีความสำคัญน้อยที่สุดอยู่ส่วนล่างเสมอ อาจจะจัดลำดับโดยวิธีอื่นก็ได้
- 4.หน้าหนึ่งจะต้องมีความเด่น แสดงบุคลิกของตนเอง บุคลิกของหนังสือพิมพ์ควรเป็นสิ่งที่ผู้อ่านชอบและยอมรับ เพราะข่าวหน้าหนึ่งมีความสำคัญที่สุด
- 5.รูปแบบการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ควรที่จะมีความหลากหลายมากกว่าที่จะใช้แบบเดียวอยู่ทุกวัน เนื่องจากข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การจัดหน้าจึงควรที่จะสอดคล้องกับการจัดหน้า

¹³ Edmund C. Arnold. Designing the Total Newspaper, p.194-196. (อ้างจากวิทยานิพนธ์ของอัญชลี ชัยวรารพร :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535)

โครงสร้างหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มีองค์ประกอบจำนวนมากและมีความหลากหลายมากกว่าหน้าอื่น ๆ ลักษณะของหน้าหนึ่งจึงมีเอกภาพน้อย การจัดหน้าหนึ่งที่ดีต้องใช้หลักการเชิงศิลปะเพื่อช่วยให้ข่าวต่าง ๆ มีความเด่นตามสมควร

การจัดหน้าแบบใหม่นั้นควรเลือกองค์ประกอบที่เด่นที่สุดในหน้า คือ ข่าวที่สำคัญที่สุด อาจใช้องค์ประกอบต่าง ๆ กัน เช่น การพาดหัวข่าวใหญ่ การใช้ภาพประกอบข่าว และถ้าเป็นภาพขนาดใหญ่ควรที่จะใช้ภาพเดียว เมื่อให้องค์ประกอบมีลักษณะเด่นที่สุดในหน้าแล้ว ส่วนอื่น ๆ ก็ต้องให้เด่นรองลงมาตามลำดับ

ตำแหน่งสำคัญในหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์สมัยเก่าจะยึดว่าตำแหน่งที่สำคัญที่สุดอยู่ขวามือตอนบนของหน้าหนึ่ง เรื่องที่มีความสำคัญรองลงมาจะอยู่ต่ำกว่ารอบพับครึ่ง แต่องค์ประกอบของหนังสือพิมพ์แบบใหม่มีลำดับตามการหมุนเวียน เรื่องที่สำคัญที่สุดอยู่ตรงส่วนไหนของหน้าก็ได้ โดยถือหลักเพียงต้องการให้อ่านสามารถเห็นได้ง่าย ไม่ควรกำหนดตำแหน่งของการจัดหน้าลงไปแน่นอนจนกลายเป็นแบบใดแบบหนึ่งเหมือนกันทุกวัน นอกจากนี้ตำแหน่งการพาดหัวข่าวใหญ่หรือข่าวเด่นที่สุดควรจัดอยู่ในบริเวณเนื้อที่กว้างและสะดุดตาผู้อ่าน

แนวคิดเกี่ยวกับระบบการพิมพ์

ระบบการพิมพ์ เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบความคิด เพื่อต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของรูปลักษณ์หน้าหนึ่ง นั่นก็คือการใช้เทคโนโลยี และระบบการพิมพ์ก็เป็นเทคโนโลยีชนิดหนึ่งที่มีความทันสมัยมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา อาทิ รูปแบบตัวหนังสือที่ใช้พิมพ์ วิธีการเรียงพิมพ์ และระบบการพิมพ์ เป็นต้น จึงต้องใช้เทคโนโลยีมาเป็นปัจจัยในการกำหนด โดยแนวคิดดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้

เมื่อเกิดการพิมพ์ขึ้นมา มนุษย์ได้คิดสร้างตัวพิมพ์ขึ้นมา การพิมพ์ที่พิมพ์โดยอาศัยตัวพิมพ์เป็นตัว ๆ คิดขึ้นก่อนในประเทศจีนในระหว่าง ค.ศ.1041-1049 หลังจากนั้นเป็นต้นมา ได้แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วย

สำหรับแบบตัวพิมพ์ของไทยยังมีการศึกษาค้นคว้าน้อยมากในช่วงนั้น และแบบตัวพิมพ์ที่ใช้ ๆ กันมีจำนวนมาก แต่ตัวพิมพ์ไทยก็มีการพัฒนามาเรื่อย ๆ พอที่จะจัดลำดับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าได้ดังนี้

1. ตัวพิมพ์เหลี่ยม นิยมเรียกกันว่าตัวพิมพ์แบบบั้งลัดเล เนื่องจากหมอบรัดเล เป็นผู้นำเข้ามาเผยแพร่เมื่อ พ.ศ.2378 และเพื่อเป็นเกียรติแก่หมอบรัดเลผู้ให้กำเนิดการหล่อตัวพิมพ์แบบตัวเหลี่ยมออกมาเป็นครั้งแรก

2. ตัวพิมพ์ธรรมดา หรือเรียกว่า แบบมงกุฎ เพื่อถวายพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในฐานะที่พระองค์ท่านเป็นคนไทย ที่ดำเนินกิจการพิมพ์เป็นพระองค์แรก

3. ตัวพิมพ์ไม้ (Display Types) หรือเรียกว่า โป่งไม้ เนื่องจากใช้ไม้แกะเป็นตัวพิมพ์ประดิษฐ์ หนังสือพิมพ์รายวันใช้ขาดหัวข่าว

4. ตัวพิมพ์ดีด เป็นตัวพิมพ์ที่ใช้เป็นพิมพ์ดีด มีลักษณะตัวอักษรเป็นเส้นเรียบเสมอกัน ไม่มีเส้นหนา เส้นบาง ส่วนใหญ่ใช้ในการพิมพ์หนังสือ

5. ตัวพิมพ์คอมพิวเตอร์พิวกราฟิก (Computer graphic Types) เป็นตัวพิมพ์ยุคใหม่ที่เริ่มใช้ในธุรกิจการพิมพ์ในปัจจุบัน ตัวหนังสือเส้นคมชัดทั้งเส้นเรียบเสมอกันและเส้นหนาเส้นบางในตัวอักษร แบบมีหลายแบบ

ขนาดของตัวอักษร

ขนาดตัวอักษร ในปัจจุบันแบ่งเป็นขนาดต่าง ๆ ได้ 4 ขนาดคือ

1. ตัวจิ๋ว ขนาดตั้งแต่ 14 พอยท์ลงมา
2. ตัวธรรมดา ขนาด 16-18 พอยท์
3. ตัวกลาง ขนาด 23-30 พอยท์
4. ตัวโป่ง ขนาด 32 พอยท์ขึ้นไป

การเรียงพิมพ์

การเรียงพิมพ์ เป็นการสร้างแม่พิมพ์เป็นคั่นหนังสือที่ใช้พิมพ์วิธีหนึ่ง วิธีการที่จะสร้างคั่นหนังสือเพื่อใช้ในการพิมพ์ มีวิธีทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การเรียงพิมพ์ด้วยมือ (Hand type Composition) วิธีนี้ตัวพิมพ์ที่จัดหล่อกันเป็นตัว ๆ ใส่ไว้ในเคสตัวพิมพ์ ข่างเรียงจะเป็นผู้จับตัวพิมพ์เป็นตัว ๆ มาเรียงกันในสติค (Stick) สมัยก่อนทำด้วยไม้จึงได้เรียกว่า สติค แปลว่าไม้ แต่ปัจจุบันทำด้วยโลหะเป็นแผ่นยาวมีขอบด้านล่างและขวามือติดกันเป็นมุมฉาก และด้านซ้ายมือมีขอบตั้งฉากกับขอบล่างเช่นเดียวกัน แต่สามารถเลื่อนได้ให้ได้ขนาดเท่ากับบรรทัดที่เรียง ด้านบนไม่มีขอบ ข่างเรียงจะจับสติคด้วยมือซ้ายและเอามือขวาหยิบตัวพิมพ์จากบ่อในเคสมาวางทีละตัว ผสมกันเป็นคำ เป็นประโยคและเป็นบรรทัด เมื่อเรียงเป็นบรรทัดแล้วก็เอามารวมกันทำเป็นหน้า เพื่อใช้พิมพ์เป็นหนังสือต่อไป และเมื่อพิมพ์แล้วอาจแจกตัวพิมพ์เข้าไปในบ่อใหม่เพื่อเรียงงานอื่นต่อไปได้อีก ตัวพิมพ์ตัวหนึ่ง ๆ อาจพิมพ์ได้หลาย ๆ หมื่นครั้งจนถึงแสนครั้งแล้วแต่ว่า โลหะผสมได้ดีเพียงใดและการใช้งานระมัดระวังเพียงใด

2. การเรียงพิมพ์ด้วยเครื่อง (Machine Composition) ปัญหาเรียงพิมพ์เป็นเรื่องที่ยุ่งยากในการพิมพ์มาตั้งแต่เริ่มแรก เพราะการเรียงพิมพ์ต้องใช้แรงงานคนมากเรียงกันเป็นเวลานาน เมื่อนำมาพิมพ์ก็ใช้เวลาไม่นาน ผู้พิมพ์จึงต้องมีช่างเรียงมาก จึงได้มีการคิดหาวิธีการเรียงพิมพ์ด้วยเครื่องจักรโดยเรียกว่าแบบโมโนไทป์ (Monotype) คิดขึ้นโดย Tolbert Lanston ชาวเมือง Washington D.C. ในอเมริกา ในปี ค.ศ. 1887 เป็นวิธีการที่ใช้เครื่องตัวพิมพ์ออกมาทีละตัวแล้วเรียงกันเป็นคำคั่นด้วยตัวแทรก เรียงเป็นบรรทัด ขึ้นบรรทัดใหม่เรียงเป็นบรรทัด ๆ ไป ซึ่งช่างเข้าหน้าหนังสือจะเอาบรรทัดเหล่านั้นมาจัดรวมเข้าเป็นหน้าเพื่อใช้พิมพ์ เครื่องโมโนไทป์นี้ประกอบด้วยเครื่องจักรสองชั้น ชั้นแรกเป็นแป้นกดตัวอักษรเรียกว่า Keyboard ลักษณะคล้ายแป้นกดตัวพิมพ์ดีด แต่วิธีจัดเป็นต่างกัน และเป็นตัวอักษรระบบเครื่อง โม โน ไทป์มีมากกว่าเป็นพิมพ์ดีด

3. การเรียงด้วยแสง (Photographic type setting หรือ Photo-composition) เป็นการเรียงพิมพ์โดยการถ่ายภาพตัวพิมพ์ทีละตัวลงบนแผ่นฟิล์มหรือแผ่นกระดาษอัดรูปที่เรียกว่า กระดาษไฮโรไมด์ เรียงกันเป็นคำ เป็นบรรทัด เป็นหน้า แล้วนำไปล้างน้ำยาล้างฟิล์มมาใช้ทำแม่พิมพ์ การเรียงด้วยแสง เหมาะสำหรับการพิมพ์แบบออฟเซต เพราะสามารถถ่ายคั่นหนังสือเป็นฟิล์มไปทำแม่พิมพ์ได้ทันที โดยที่ไม่ต้องทำรูปแล้วถึงจะมาถ่ายฟิล์มมาทำเป็นแม่พิมพ์จะช่วยลดเวลาในช่วงนี้ออกไป

4. การเรียงพิมพ์โดยใช้คอมพิวเตอร์ (computer) โดยการป้อนคำสั่งในลักษณะเป็นรหัสเจาะรูตัวอักษรต่าง ๆ ลงบนเทปกระดาษ หรือการป้อนคำสั่งลงบนเทปแม่เหล็กใช้เทปนี้ไปควบคุมเครื่องหล่อเรียงตัวพิมพ์ หรือนำไปใช้ควบคุมเครื่องเรียงพิมพ์ด้วยแสงหรือไปควบคุมเครื่องพิมพ์ดีดก็ได้ ให้ทำการเรียงพิมพ์ตามที่ต้องการ เป็นเครื่องที่สามารถทำงานได้มากละเอียดและรวดเร็ว สามารถเลือกแบบตัวพิมพ์ตามต้องการ การเรียงพิมพ์จะจัดบรรทัดให้เรียบร้อยว่าตอนใดควรจะขึ้นบรรทัดใหม่ ทั้งนี้ผู้ใช้งานจะต้องตั้งโปรแกรมการทำงานให้พร้อมเครื่องจะทำงานโดยอัตโนมัติ

5.การเรียงพิมพ์ด้วยระบบพิมพ์ตั้งโต๊ะ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าDTP (DesrTop Publishing) เป็นระบบพิมพ์ที่ใช้คอมพิวเตอร์ พีซี หรือ แมคอินทอชเป็นอุปกรณ์หลัก มีโปรแกรมเรียงพิมพ์ (word processing) และเครื่องเรียงพิมพ์เลเซอร์ ช่วยในการออกผลลัพธ์ ก่อกำเนิดเมื่อปี พ.ศ2528 จากความร่วมมือของบริษัท Apple computer ที่พัฒนาเครื่องพิมพ์ Laser Writer มาใช้ร่วมกับโปรแกรมจัดหน้า Page Maker และภาษาในการจัดหน้าโพสคริปต์ นับว่าช่วยให้สะดวกรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าวิธีเรียงพิมพ์ด้วยแสง ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดคือ กระดาษเรียงพิมพ์ไม่จำเป็นต้องใช้กระดาษไวแสงโปรไมด์ และนอกจากนั้นข้อความที่เรียงพิมพ์ออกมาสามารถกำหนดตำแหน่งและจัดหน้าได้ทันทีเลย ที่สำคัญคือคน ๆ เดียวสามารถทำงานได้ เพียงแต่ขอให้มีความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และระบบพิมพ์ออฟเซตก็เพียงพอแล้ว

ระบบการพิมพ์

กำจร สติกรกุล¹⁴ ได้แบ่งระบบการพิมพ์ออกเป็นหลายวิธี แต่ที่ใช้ในการพิมพ์หนังสือพิมพ์ได้แก่

1.การพิมพ์จากแม่พิมพ์พื้นนูน (Letter Press Printing) เริ่มแรกการพิมพ์หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ใช้เครื่องพิมพ์ระบบพื้นนูน ที่เรียกว่า “แท่นหวี” หรือ “จับกะละ” ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับเครื่องที่เรียกว่า bed plate press ที่ใช้ระบบป้อนกระดาษเข้าพิมพ์ด้วยมือเป็นแผ่น ต่อมาในระยะหลังได้พัฒนามาใช้เครื่องพิมพ์แบบเลดเตอร์เพรส ซึ่งเป็นวิธีการพิมพ์จากระบบการพิมพ์พื้นนูนเช่นเดียวกัน

¹⁴ กำจร สติกรกุล.หนังสือและการพิมพ์ กรุงเทพฯ, คุรุสภา, 2525.

นอกจากการพิมพ์แบบเลตเตอร์เพรสแล้ว ยังมีแท่นพิมพ์โรตารี เลตเตอร์เพรส (Rotary Letter Press) ลักษณะแท่นพิมพ์แบบนี้แม่พิมพ์จะถูกทำเป็นโค้งสวมติดอยู่กับลูกโม่ทรงกลม แรงกดก็เป็นลูกโม่ทรงกลม กระจายจะผ่านกลางระหว่างลูกโม่แรงกดและลูกโม่แม่พิมพ์ การพิมพ์ลักษณะนี้สามารถพิมพ์ได้รวดเร็วมาก โดยมักมักใช้กระจายม้วนพิมพ์ ลูกโม่หมุนรอบตัวครั้งหนึ่งก็พิมพ์ได้ครั้งหนึ่ง แต่ที่พิมพ์ด้วยกระจายเป็นแผ่นก็มี แท่นพิมพ์โรตารีนี้บางครั้งก็ใช้ลูกโม่แม่พิมพ์ของลูกโม่พิมพ์กระจายสองหน้าพร้อม ๆ กัน โดยลูกโม่แม่พิมพ์แต่ละลูกโม่ทำหน้าที่เป็นลูกโม่แรงกดให้อีกลูกโม่หนึ่งไปในตัว คำโรตารี เป็นคำกลาง ถ้าแม่พิมพ์เป็นทรงกลม แรงกดเป็นทรงกลมเราก็เรียกโรตารีทั้งสิ้น การเรียกชื่อจึงต้องเรียกให้ชัดว่า โรตารีเลตเตอร์เพรส บางกรณีโรตารี อาจหมายถึงแต่การใช้กระจายม้วนก็ได้ เช่นคำว่า โรตารีออฟเซต แท่นพิมพ์โรตารีนี้พิมพ์ได้รวดเร็ว

2.การพิมพ์จากแม่พิมพ์พื้นแบน (Planographic Printing) วิธีการพิมพ์จากแม่พิมพ์พื้นแบนนี้ได้แก่การพิมพ์ออฟเซต (Offset Printing)

การพิมพ์ออฟเซต (Offset Printing) การพิมพ์วิธีนี้แผ่นพิมพ์เป็นโลหะพื้นแบน แต่นำมาบิดติดกับลูกโม่ทรงกลมเรียกว่า โม่แม่พิมพ์ (plate cylinder) จะมีลูกกลิ้งน้ำทาน้ำบนแผ่นแม่พิมพ์ก่อน ลูกกลิ้งนี้เรียกว่าลูกน้ำ (water roller) หรือ (dampening roller) แล้วจึงมีลูกหมึกทาหมึกบนแม่พิมพ์ หมึกที่เกาะติดแม่พิมพ์นี้ จะถูกถ่ายทอดลงบนลูกโม่ยาง (Rubber cylinder) ลูกโม่ยางนี้ เป็นลูกโม่โลหะทรงกลม แต่ถูกหุ้มไว้ด้วยแผ่นยาง โดยนำแผ่นยางมาบิดติดกับลูกโม่ ลูกโม่ยางนี้ เมื่อรับหมึกจากแม่พิมพ์แล้ว ก็จะนำไปพิมพ์ติดบนแผ่นกระจายซึ่งจะมีลูกโม่แรงกด (impression cylinder) อีกลูกโม่หนึ่ง จับกระจายมากดกับลูกโม่ยางและรับหมึกจากลูกโม่ยางให้ติดบนกระจาย เราจะได้ชิ้นพิมพ์ตามที่ต้องการ

การพิมพ์ออฟเซตเป็นวิธีพิมพ์ที่แพร่หลายอยู่มากในขณะนี้ เพราะสามารถพิมพ์ภาพได้ชัดเจนสวยงาม และต้นทุนไม่แพงมากนัก แท่นพิมพ์ออฟเซตชนิดพิมพ์มากที่สุด ชนิดพิมพ์สองหน้าพร้อมกัน และชนิดป้อนด้วยกระจายก็ได้มีการผลิตออกมาจำหน่ายมากแบบ

กระดาษที่ใช้ในการพิมพ์

กระดาษเป็นวัสดุอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในการผลิตหนังสือทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ต้องใช้กระดาษในการพิมพ์ สมัยก่อนประเทศไทยไม่สามารถผลิตกระดาษเองได้ต้องสั่งจากต่างประเทศ ทำให้ต้นทุนในการผลิตแพง แต่ในปัจจุบันประเทศไทยสามารถผลิตกระดาษพิมพ์เขียวทั่วไปและกระดาษอาร์ตได้ แต่ไม่สามารถผลิตกระดาษหนังสือพิมพ์ได้ จึงต้องสั่งเข้ามาจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี¹⁵

กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือพิมพ์¹⁶ เป็นกระดาษซึ่งทำขึ้นจากเยื่อไม้เนื้ออ่อนนบคผสมน้ำตามมาตรฐานกระดาษอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรมเรียก “กระดาษหนังสือพิมพ์” (newsprint) แต่ทั่วไปมักเรียกว่า “กระดาษปรู๊ฟ” ก็เข้าใจกันได้ว่าเป็นชนิดเดียวกัน ทั้งนี้เกิดจากสมัยแรก ๆ ได้มีการนำกระดาษชนิดนี้ที่มีราคาต่ำไปใช้พิมพ์ แผ่นตรวจคำผิด หรือแผ่นปรู๊ฟ (proof sheet) จึงเรียกว่า กระดาษปรู๊ฟ

กระดาษที่ใช้นี้ ถ้าเป็นชนิดแผ่น ซื่อขายกันเป็นรีม (ream) ชนิดเป็นม้วน ซื่อขายกันเป็นน้ำหนักโดยใช้น้ำหนักพื้นฐาน คือน้ำหนักเป็นแกรมต่อ 1 ตารางเมตร กระดาษหนังสือพิมพ์ที่ใช้กันในปัจจุบันมีน้ำหนักพื้นฐาน 48.8 แกรมต่อ 1 ตารางเมตร โดยประมาณ

ขนาดของกระดาษ

กระดาษที่ใช้ในประเทศไทยมี 2 ชนิด คือ 31 นิ้ว X 43 นิ้ว 24 นิ้ว X 35 นิ้ว ส่วนกระดาษที่ส่งมาจากต่างประเทศ มีขนาดต่าง ๆ กันออกไป เช่น ถ้าส่งมาจากสหรัฐฯ จะมีหลายขนาด เช่น 17 นิ้ว X 22 นิ้ว , 20 นิ้ว X 26 นิ้ว และ 25 นิ้ว X 38 นิ้ว เป็นต้น

ขนาดของกระดาษหนังสือพิมพ์ที่ใช้กันในปัจจุบันนี้ เป็นขนาดความกว้างของม้วนกระดาษ (web width) 29 นิ้ว หรือ 73.66 เซนติเมตร 31 นิ้ว หรือ 78.74 เซนติเมตร และ 33 นิ้ว หรือ

¹⁵ วันชัย ศิริชนะ, ฤกษ์สมบัติของกระดาษ, เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัย, 2531)

¹⁶ ทองเค็ม เสมรสุด และคณะ, การทำหนังสือพิมพ์, เอกสารการสอนชุดความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพิมพ์ทั่วไป, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัย, 2530)

83.82 เซนติเมตร หนังสือพิมพ์ในกรุงเทพฯส่วนใหญ่เป็นขนาดใหญ่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นขนาดเล็ก

ก่อนที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะผลิตออกจำหน่าย ต้องคำนึงถึงขนาดพื้นฐานเป็นประการสำคัญ คือ ขนาดต้นฉบับทางลึก (cut-off) อันเป็นขนาดเส้นรอบวงของโมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ตายตัวของเครื่องพิมพ์ชนิดป้อนด้วยกระดาษม้วน คือ โมแม่พิมพ์ โมผ้ายางรับ-จ่ายภาพ และโมตัด เส้นรอบวงโมทั้ง 3 นี้เท่ากันและ ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อใช้งาน ส่วนความกว้างของกระดาษของหนังสือพิมพ์อาจขยายหรือลดลงได้ ครอบคลุมเท่าที่ความกว้างของโมต่าง ๆ จะอำนวย

ขนาดตัดฉบับทางลึก หรือช่วงการตัดนี้ จะก่อผลกระทบต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจการค้าอันมาก เป็นการได้หรือเสีย เป็นการลดหรือเพิ่มทุนการผลิต คือ หนังสือพิมพ์ใดที่ใช้ขนาดตัดฉบับเป็นมาตรฐานยุโรปและอเมริกา จะมีขนาด $22\frac{3}{4}$ นิ้ว หรือ 57.785 เซนติเมตร ส่วนหนังสือพิมพ์ที่ใช้ขนาดตัดฉบับมาตรฐานเอเชียหรือเป็นเครื่องพิมพ์ที่สร้างจากญี่ปุ่นจะมีขนาด $21\frac{1}{2}$ หรือ 54.61 เซนติเมตร ความแตกต่างจะปรากฏให้เห็นหากใช้กระดาษพิมพ์ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.00 เมตร ความยาวของกระดาษม้วนนี้ประมาณ 10.284 เมตร ถ้าใช้เครื่องขนาดมาตรฐานยุโรปและอเมริกาพิมพ์ จะได้จำนวนน้อยกว่าใช้เครื่องพิมพ์ขนาดมาตรฐานเอเชียประมาณร้อยละ 5 ในปัจจุบันมีบางโรงงานที่สร้างเครื่องพิมพ์ในยุโรปและอเมริกา รับสร้างเครื่องพิมพ์ขนาดมาตรฐานหนังสือพิมพ์เอเชียบ้างแล้ว

ขนาดของหนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นขนาดใหญ่ หรือขนาดเล็ก จำเป็นต้องแบ่งหน้าเป็นช่วงหรือคอลัมน์ ตามความกว้างของหน้ากระดาษ โดยแบ่งเรื่องราวหรือข่าวเป็นสัดส่วนเพื่อความสวยงามในการจัดหน้า และเพื่อความสะดวกในการอ่าน โดยวิธีเว้นช่องว่างหรือใช้เส้นกั้น คอลัมน์เหล่านี้ อาจแบ่งเป็นจำนวนคู่หรือคี่ก็ได้ เช่น 8-10 และ 12 คอลัมน์ ในหนึ่งหน้าเต็มแผ่น หรือ 7-9 คอลัมน์ ในหนึ่งหน้าเต็มแผ่น

แนวคิดการพิมพ์ในประเทศทางตะวันตก

การพิมพ์ในประเทศตะวันตก เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางการเปรียบเทียบเกี่ยวกับวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนและหลัง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้

อ่ำไพ จันทรจิระ¹⁷ กล่าวว่า ในประเทศทางตะวันตกแม้จะเข้าสู่กลางศตวรรษที่ 15 แล้วก็ตาม หนังสือที่มีอยู่ก็เป็นตัวเขียนทั้งสิ้น ต้นฉบับตัวเขียนเหล่านี้จึงมักมีข้อผิดพลาดเสมอ การพิมพ์ช่วยให้คนอ่านหนังสือออกและยังช่วยให้เป็นคนที่มีความรู้และวิทยาการแขนงต่าง ๆ แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง สิ่งนี้เป็นส่วนหนึ่งของความเจริญในสมัยฟื้นฟู (Renaissance)

การพิมพ์ในคริสต์ศตวรรษที่ 15 มีการพิมพ์แบบบล็อกจำนวนมาก ที่ใช้เป็นครั้งแรกได้แก่ การพิมพ์ไฟ่ ภายหลังรูปภาพทางศาสนาและคำสอนก็มาสลักรวมกันอยู่ในบล็อกไม้ ในตอนนั้น การพิมพ์ล้วนแต่ใช้แรงคนทั้งสิ้น การค้นพบที่สำคัญอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับการพิมพ์ได้แก่ตัวพิมพ์ นั่นคือมีตัวอักษรแต่ละตัว ๆ แยกออกจากกัน และเมื่อต้องการพิมพ์ก็มาเรียงรวมกันแต่ละหน้า ๆ ไป และเมื่อพิมพ์เสร็จแล้ว หากต้องการจะพิมพ์ต่อก็สามารถแยกเป็นตัว ๆ แล้วเรียงใหม่สำหรับข้อความในหน้าต่อไปได้อีก วิธีการเช่นนี้จีนและญี่ปุ่นใช้มาก่อนแล้ว แต่การค้นพบทางยุโรปเป็นการค้นพบต่างหากออกไปไม่เกี่ยวกับทางเอเชีย ในจีนเองนั้นการค้นพบเรื่องการพิมพ์ใช้ประโยชน์ได้น้อยมาก เนื่องจากจีนมีตัวอักษรเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังเกี่ยวกับหมึกพิมพ์ที่ใช้ด้วย

ในการทำตัวพิมพ์นั้น จีนพยายามใช้ตัวพิมพ์ที่ทำด้วยไม้ ดินเผา แล้วจึงมาใช้ตะกั่ว ทางยุโรปก็คงพยายามใช้วัสดุต่าง ๆ กันมาหลายอย่าง จนกระทั่งมาเป็นแบบที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้ วิธีการนี้คือการตอกตัวอักษรลงในแผ่นเหล็กแยกกันแต่ละตัว ๆ ไป จากนั้นก็มีการค้นพบหมึกพิมพ์ การค้นพบนี้รวมไปถึงวิธีการทาหมึกลงที่ตัวพิมพ์และการป้อนกระดาษให้เหมาะสม

สำหรับกิจการพิมพ์ ได้มีหลักฐานปรากฏว่า จอห์น กูเทนเบิร์ก (John Gutenberg) เป็นผู้ให้กำเนิดการพิมพ์ในยุโรป และเป็นชาวยุโรปคนแรกที่ทำให้เกิดการพิมพ์โดยตัวพิมพ์เป็นตัว ๆ อันก่อประโยชน์ให้มนุษย์อย่างยิ่ง คัมภีร์ไบเบิล 42 บทคัดของเขาที่ใคร ๆ พากันเรียกว่า "Gutenberg Bible" เป็นหนังสือที่พิมพ์ครั้งแรก โดยกูเทนเบิร์ก เองเป็นผู้จัดพิมพ์ที่เมืองไมนซ์ (Mainz) และเมื่อพิมพ์เสร็จประมาณ ค.ศ.1455 จะก่อนหรือหลังจากนั้นไม่เกิน 2 ปี การพิมพ์นั้นถือว่าเป็นการพิมพ์ที่ดีมาก ต่อมาภายหลังพบว่าการพิมพ์เรื่องอื่น ๆ มาก่อน เช่น Ars Grammatica ของ Aelius Donatus ซึ่งพิมพ์อยู่หลายฉบับ และมีบทสวดมิซา พิมพ์ที่ Constance ระหว่างปี

¹⁷ อ่ำไพ จันทรจิระ ประวัติและวิวัฒนาการการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515)

ค.ศ.1448 และ ค.ศ.1452 หนังสือเหล่านี้ถือว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คัมภีร์ไบเบิล 42 บันทัดของกูเตนเบอร์ก เป็นฉบับพิมพ์ที่สมบูรณ์อย่างมาก รวมทั้งแสดงถึงวิวัฒนาการเกี่ยวกับการพิมพ์ในระบะนั้นได้อย่างดี

นอกจากนี้ยังมีการพิมพ์ในสมัยที่กล่าวนั้นอีกในประเทศเนเธอร์แลนด์ มีวิธีการพิมพ์ที่แตกต่างจากกูเตนเบอร์ก อาจจะเป็นการคิดขึ้นเองหรือคิดได้ก่อนก็อาจเป็นได้ ในส่วนของช่างพิมพ์นั้นไม่ปรากฏชื่อในหนังสือเล่มใดเลย จนกระทั่งปี ค.ศ.1457 ปรากฏชื่อของ Fust และ Schoeffer ซึ่งเป็นผู้ร่วมงานของกูเตนเบอร์ก ในหนังสือชื่อ Psalter หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยตัวเอนสีแดงและสีเงิน และเป็นฝีมือการแกะตัวพิมพ์ที่เป็นมาตรฐาน

อย่างไรก็ตามที่เมืองโคโลญในประเทศฝรั่งเศส มีช่างพิมพ์ที่มีชื่อเสียงหลายคน อย่าง วิลเลียม แคนสตัน ได้เรียนรู้เรื่องการพิมพ์จากบุคคลที่มีชื่อเสียง ช่างพิมพ์คนแรกของฝรั่งเศสเป็นชาวเยอรมันชื่อ Freiburger, Goring และ Krantz ซึ่งเป็นผู้นำเครื่องพิมพ์จากเมืองซอร์บอนมายังปารีส ในปี ค.ศ.1470 และในปี ค.ศ.1473 ก็เริ่มติดตั้งเครื่องพิมพ์ของตนเอง ในปี ค.ศ.1449Manutuis ได้พิมพ์หนังสือชื่อ Dream of Polyplulus ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการพิมพ์หลายคน กล่าวว่า เป็นหนังสือที่มีภาพประกอบสวยที่สุดตั้งแต่ได้มีการผลิตหนังสือขึ้น ตัวพิมพ์ที่ดีที่สุด ถ้าจะเทียบกับตัวพิมพ์ในปัจจุบันก็ได้แก่ตัวพิมพ์แบบ Bambo และ Aldus เป็นช่างพิมพ์คนแรกที่ใช้ตัวพิมพ์เอนหรือที่เรียกว่า italic type

ที่อังกฤษ ใน ค.ศ.1476 วิลเลียม แคนสตัน (William Caxton) ได้จัดตั้งโรงพิมพ์เรดเพล (The Red Pale) ขึ้นที่โบสถ์เวสต์มินสเตอร์ (Westminster) ในกรุงลอนดอน เป็นโรงพิมพ์แห่งแรกในประเทศอังกฤษ แคนสตันเคยฝึกงานอยู่กับพ่อค้าขนสัตว์ในกรุงลอนดอนมาก่อนแล้วเดินทางไปประกอบอาชีพอยู่ในทวีปยุโรปหลายประเทศ อย่างไรก็ตามในช่วง 3 ปีแรกที่แคนสตันอยู่ที่เวสต์มินสเตอร์ได้พิมพ์หนังสือออกมา 30 เล่ม และต่อมาอีก 15 ปี ก่อนสิ้นชีวิตได้พิมพ์หนังสือออกมาอีกไม่ต่ำกว่า 100 เล่ม

ส่วนที่เมืองออกซ์ฟอร์ด (Oxford) เริ่มมีการพิมพ์หนังสือที่หลังเมืองเวสต์มินสเตอร์ เล็กน้อย มีหนังสือพิมพ์ออกมาเล่มหนึ่งจากแท่นพิมพ์ของ Theodoric Rood ในปี 1478 และต่อมาในปี 1480 ช่างพิมพ์อีกคนชื่อ John Letton ได้ตั้งแท่นพิมพ์ที่กรุงลอนดอน หลังจากนั้นอีก 2-3 ปี William de Machlinia ได้เข้าร่วมงานด้วยและต่อมาได้แยกดำเนินกิจการด้วยตนเอง 2 แห่ง คือที่

By Flelebrige และที่ Holborn กล่าวกันว่า Richard Pynson ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้จัดการต่อมา และนับว่าเป็นช่างพิมพ์ที่ดีที่สุดของอังกฤษ ก่อนสิ้นศตวรรษที่ 15 Richard Pynson" พิมพ์หนังสือเล่มแรกในปี ค.ศ.1492 ช่างพิมพ์ของกรุงลอนดอนในระยะนี้ยังมี Juliam Notary และ Jean Barbier ซึ่งได้ร่วมกันดำเนินงานมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1498 จนถึงปี ค.ศ.1500 และต่อมา Notary ได้แยกตัวมาดำเนินการเองจนถึง ค.ศ.1520

หลังจากนั้นเวลาผ่านมานานถึง 350 ปี นับตั้งแต่กูเตนเบอร์กได้ก่อให้เกิดการพิมพ์ขึ้นในยุโรป ก็ได้มีการปรับปรุงเครื่องพิมพ์ที่ใช้ได้สะดวกและตีพิมพ์ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น แทนเครื่องไม้ที่พิมพ์ได้ช้าและยุ่งยากตามที่ใช้กันอยู่นับแต่สมัยแคสตันเป็นต้นมา โดยในปี ค.ศ.1800 เอิร์ล แสตันโฮป (Earl Stanhope) แห่งกรุงลอนดอนได้ประดิษฐ์เครื่องพิมพ์ที่ทำด้วยเหล็กหล่อล้วนทั้งเครื่องได้เป็นเครื่องแรก สามารถตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ด้วยแรงคนกดได้ถึงชั่วโมงละไม่น้อยกว่า 200 แผ่น ซึ่งหนังสือพิมพ์ The Time ได้ซื้อไปใช้พิมพ์หนังสือพิมพ์ของตน และต่อมาหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ ก็เอามาใช้บ้าง

ต่อมาในปี ค.ศ.1813 George E. Clymer แห่งนครฟิลาเดลเฟีย สหรัฐอเมริกา ได้ประดิษฐ์แท่นพิมพ์เหล็กมีพื้นรองตัวพิมพ์กว้างถึง 27 นิ้ว ยาว 42 นิ้ว ซึ่งเป็นแท่นไม้มีขนาดเพียง 12 X18 นิ้ว ไม่ใช้สกรูอัดแผ่นกระดาษ แต่ใช้คันเหล็กกดทำให้เบาแรงและมีกำลังกดกระดาษมากขึ้น สามารถพิมพ์สิ่งพิมพ์ทั้งแผ่นได้รวดเร็วขึ้น แท่นของโคลเมอร์ไม่แพร่หลายในอเมริกาแต่กลับไปแพร่หลายในยุโรป ซึ่งเรียกแท่นพิมพ์ชนิดนี้ว่า Columbian Press ครั้นถึง ค.ศ.1814 Frectrich Konig ชาวเยอรมันได้ประดิษฐ์เครื่องพิมพ์เหล็กใช้ลูกโม้กระบอกเหล็กหมุนจับแผ่นกระดาษหมุนรอบไปกระทบกับพื้นหน้าพิมพ์ที่อัดไว้ที่พื้นราบ (bed) ของเครื่องพิมพ์และคลังหมึกไว้ทั่วแล้ว ซึ่งเคลื่อนตัวมากดหรืออัดเข้ากับพื้นหน้าของกระดาษบนลูกโม้เหล็กที่หมุนเข้ามา ทำให้เกิดการตีพิมพ์ (Impression) ขึ้น สามารถตีพิมพ์ได้ถึงชั่วโมงละ 1,100 แผ่น หรือเรียกว่า ใช้แรงคนกดประมาณ 5 เท่า

ภายหลังที่พลังไอน้ำได้เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญในวงการการพิมพ์แทนพลังมนุษย์แล้ว ผู้สนใจในวงการนี้ได้ทุ่มเทศศปัญญาทำการค้นคว้าและประดิษฐ์เครื่องจักรที่ใช้ตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ออกมาใหม่เรื่อย ๆ สามารถตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ได้รวดเร็วยิ่งขึ้นตามลำดับ ใน ค.ศ.1851 ทมัส เนลสัน (Thomas Nelson) ผู้จัดการพิมพ์จำหน่ายแห่งเมือง Edinburg ได้ประดิษฐ์เครื่องจักรตีพิมพ์แบบใหม่นี้สำเร็จโดยใช้แผ่นพิมพ์พื้นราบ (bed) ที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม ใช้สำหรับตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ด้วยกระดาษ

ม้วนที่เคลื่อนตัวเข้าไปกระทบกับแผ่นพิมพ์โค้งเครื่องพิมพ์ชนิดนี้เป็นต้นกำเนิดของเครื่องพิมพ์หนังสือสมัยใหม่ที่ใช้กระดาษม้วนตีพิมพ์และพับเป็นรูปหนังสือพิมพ์ได้โดยอัตโนมัติสามารถตีพิมพ์ได้ถึงชั่วโมงละ 50,000 ฉบับ

ต่อจากนั้นเครื่องพิมพ์ได้วิวัฒนาการก้าวหน้าขึ้นมาเรื่อย ๆ แทนพิมพ์แบบแผ่นกดแบนราบ (Platen press) ก็พัฒนาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เกิดแทนพิมพ์ลูกไม้เหล็กอัดกระดาษทับลงบนพื้นหน้าขึ้นพิมพ์เบนเรียบ (Cylinder press) ได้พัฒนาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เกิดแทนพิมพ์ลูกไม้เหล็กคู่ใช้ป้อนกระดาษกระทบแผ่นพิมพ์โค้งเข้าหากัน (Rotary press) ที่ได้พัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น ตามลำดับ เกิดแทนพิมพ์โรโตแกรเวียร์ (Rotogravure) และแทนพิมพ์ออฟเซตสมัยใหม่ ซึ่งมีกำเนิดมาจากการค้นคว้าพิมพ์จากพิมพ์หินของ Aloys Senefelder ชาวเยอรมัน เมื่อค.ศ.1796 เป็นครั้งแรก เครื่องพิมพ์เหล่านี้ล้วนแต่ใช้พลังงานไฟฟ้าทั้งสิ้น สามารถตีพิมพ์ได้คุณภาพดีและพิมพ์ได้รวดเร็วมากกับการพิมพ์จำนวนมากและเสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ต่ำ

นอกจากนี้ได้มีการประดิษฐ์เครื่องเรียงพิมพ์อัตโนมัติแทนการเรียงพิมพ์ด้วยมือโดยเรียงตัวอักษรทีละตัวอีกด้วย กล่าวคือในปี พ.ศ.2419 ออตมาร เมอร์เกนทาเลอร์ ชาวอเมริกันได้ออกแบบสร้างเครื่องเรียงพิมพ์ขึ้น การเรียงพิมพ์วิธีนี้ช่างเรียงพิมพ์จะกดเป็นตัวอักษรบนเครื่องเรียงพิมพ์เหมือนกับกดตัวพิมพ์ดีด แม่พิมพ์โลหะถาวรแบบละหนึ่งตัวอักษรจะหล่นมาเรียงกันเป็นแถวแล้วโลหะหลอมละลายก็ไหลลงไปในแม่พิมพ์เหล่านี้และแข็งตัวเป็นตัวพิมพ์ทั้งบรรทัดในทันที เครื่องเรียงพิมพ์แบบนี้ใช้เรียงพิมพ์ได้เร็วกว่าคนเรียงด้วยมือประมาณ 6 เท่า และตัวพิมพ์ก็ใหม่และชัดเจนอยู่เสมอ เพราะที่ใช้เพียงครั้งเดียวก็กลับเข้าที่หลอมใช้หล่อได้ใหม่อีก

ทั้งนี้เมอร์เกนทาเลอร์ ยังได้คิดวิธีเว้นช่องระหว่างตัวอักษรและระหว่างคำให้ตัวพิมพ์แต่ละบรรทัดยาวเสมอกันได้ด้วย เครื่องเรียงพิมพ์ชนิดนี้ต่อมาเรียกว่าเครื่อง "ไลโนไทป์" (Linotype) หนังสือพิมพ์นิวยอร์กทริบูนแสดงความสนใจในเครื่องไลโนไทป์มาก จึงได้คิดตั้งเครื่องแรกขึ้นที่ห้องเรียงพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้เมื่อเดือนก.ค.2429

ต่อมาหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ตลอดจนสำนักพิมพ์หนังสือเล่มและวารสารต่าง ๆ ก็หันมาใช้เครื่องไลโนไทป์ตาม ๆ กัน ปัจจุบันมีเครื่องเรียงพิมพ์ที่ใช้กรรมวิธีเกี่ยวกับการถ่ายภาพเกิดขึ้นอีกด้วย ในขณะนี้ส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์รายวันจำนวน 1,700 ฉบับ และหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์

จำนวน 8,000 ฉบับในสหรัฐก็ยังคงใช้เครื่องเรียงพิมพ์ที่สร้างตามแบบของเมอร์เกนทาเลอร์ หรือแบบที่ดัดแปลงมา

ทฤษฎีประวัติศาสตร์

ปรัชญาประวัติศาสตร์แขนงนี้ เป็นปรัชญาที่มุ่งวิเคราะห์การเขียนประวัติศาสตร์ในด้านเหตุผล ทศนคติและรากฐานความรู้ของนักประวัติศาสตร์ คุณลักษณะเฉพาะและความหมายในวิชาประวัติศาสตร์ ในศตวรรษที่ 19 หลักความคิดของ Kant ปราชญ์ผู้ที่มีชื่อเสียงชาวเยอรมันซึ่งเห็นการใช้เหตุผลกระตุ้นความสนใจในการวิเคราะห์ความรู้ และในวิธีการแบบวิทยาศาสตร์มากขึ้น

ประวัติศาสตร์ประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้¹⁸

1. ต้องมีเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นที่มีมากและเกิดขึ้นตลอดเวลา
2. จะต้องมีผู้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีผู้สังเกตจดจำและสิ่งที่บันทึกนี้จะกลายเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

3. เมื่อเกิดเหตุการณ์แล้ว

เป็นหน้าที่ของนักประวัติศาสตร์ที่จะต้องรวบรวมตรวจตราพิจารณาได้ตรงและเรียบเรียงขึ้นตามความเข้าใจ

โลโอโปลด์ รันเก เป็นอีกคนหนึ่งที่พยายามพัฒนาวิธีการค้นคว้าอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ เขาเห็นว่าในการทำความเข้าใจกับอดีตนั้นต้องปล่อยให้หลักฐานทางประวัติศาสตร์พูดด้วยตัวของมันเอง แต่ขณะเดียวกันปรากฏการณ์นั้นก็ถูกผสมอยู่ในความสัมพันธ์แบบสายโซ่ ความสัมพันธ์แบบสายโซ่คือความสัมพันธ์ของสาเหตุและผลลัพธ์ โดยที่เหตุการณ์อันหนึ่งยอมให้กำเนิดแก่เหตุการณ์อีกอันหนึ่ง นักประวัติศาสตร์มิได้มีหน้าที่ศึกษาแค่เหตุการณ์เท่านั้น แต่ต้องศึกษาลำดับเหตุการณ์ด้วย และพยายามหาความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ว่าอะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล¹⁹

¹⁸ ปิยนาค บุณนาค, “การวิจัยทางประวัติศาสตร์” ในวารสารรามคำแหง 4 :3 (ตุลาคม 2520), หน้า 63.

¹⁹ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ประวัติศาสตร์นิพนธ์ตะวันตก. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (กุมภาพันธ์, 2525) หน้า 160.

ความสัมพันธ์ของสาเหตุและผลลัพธ์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความสัมพันธ์แบบสายโซ่ นี้ จะมีลักษณะเชื่อมโยงต่อเนื่องกันระหว่างเหตุการณ์หนึ่งกับอีกเหตุการณ์หนึ่งหรือหลาย ๆ เหตุการณ์ก็ได้ สามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

เหตุการณ์ที่ 1 -----> เหตุการณ์ที่ 2-----> เหตุการณ์ที่ 3

คำอธิบาย เหตุการณ์ที่ 1 เป็นสาเหตุทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ 2 และเหตุการณ์ที่ 2 ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ 3

อย่างไรก็ตาม จากข้อความข้างต้นไม่ได้หมายความว่าทุกเหตุการณ์จะต้องมีความสัมพันธ์ในรูปสาเหตุและผลลัพธ์ ดังที่ริงเก ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า²⁰ “ลำดับแห่งเหตุการณ์ซึ่งไล่ตามกันมาเป็นขบวนและต่างก็เป็นเงื่อนไขแก่กันและกัน...ถ้าข้าพเจ้ากล่าวว่า เป็นเงื่อนไข แน่แน่นอนว่า ข้าพเจ้าไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสูงสุด จนหลีกเลี่ยงไม่ได้...ลักษณะความสัมพันธ์ของสาเหตุและผลลัพธ์ในประวัติศาสตร์เป็นแต่เพียงเงื่อนไข เท่านั้นจึงมีเสรีภาพที่จะเกิดผลลัพธ์หรือไม่เกิดผลลัพธ์อย่างนั้นก็ได้ ภายใต้กรอบโครงอันหนึ่งที่จำเป็น”

ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนทางเศรษฐศาสตร์การเมือง

ทฤษฎีโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสื่อมวลชน ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อเป็นกรอบความคิดที่เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ-การเมือง ที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์โครงสร้างของการเป็นเจ้าของสื่อมวลชน และสนใจการใช้อำนาจทางการตลาดของสื่อมวลชน ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนทางเศรษฐศาสตร์การเมือง เป็นสื่อที่ผลิตขึ้นภายใต้ภาวะกดดันของความต้องการในการขยายตลาดและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเจ้าของหรือผู้ประกอบการ เช่นการโฆษณาสินค้าและบริการ เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการบริโภคสินค้า ซึ่งผลประโยชน์ดังกล่าวก็คือความต้องการผลกำไรจากการดำเนินงานของสื่อมวลชน และความสามารถที่จะทำกำไรทางธุรกิจอื่น ๆ อันเป็นผลมาจากการผูกขาดโดยรวบรวมเอากิจการต่าง ๆ เข้าไว้ด้วย

²⁰ นิธิ เอียวศรีวงศ์, เรื่องเดิม. หน้า 161

กัน สิ่งเหล่านี้ยังผลให้สื่อมวลชนขาดความเป็นอิสระและมีความจำเป็นต้องให้ความสนใจต่อตลาดที่มีขนาดใหญ่โดยหลีกเลี่ยงการเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการละเลยกลุ่มผู้รับสารที่มีจำนวนน้อยและมีรายได้น้อย ทำให้สื่อมวลชนขาดประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ของการเฝ้ามองสังคม สถาบันสื่อมวลชนจึงไม่อาจเป็นที่พึ่งพิงที่เป็นกลางอย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบความคิด เพื่อต้องการศึกษาถึงเรื่องการแข่งขันระหว่างสื่อด้วยกัน เนื่องจากแต่ละองค์กรต่างปรับปรุงประสิทธิภาพต่าง ๆ มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ มีการปรับตัวภายในองค์กรเพื่อรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้

เนื่องด้วยองค์กรจะต้องดำเนินการอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แนวความคิดการเปลี่ยนแปลงองค์กรอย่างมีแบบแผนจึงเกิดขึ้น เพื่อสนองตอบกับการแก้ปัญหาความเสื่อมถอยและล่มสลายขององค์กร โดยมีมติฐานที่ว่า หากปล่อยให้องค์กรมีการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติตามสภาพแวดล้อม โดยไม่มีการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดแล้ว องค์กรย่อมเสื่อมถอยล่มสลายไปในที่สุด ดังนั้น ลักษณะโครงสร้างขององค์กรหรือวิธีการจัดองค์กรจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมและเข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมดังกล่าว โดย จอห์น ไชลด์ (John Child) (1976) ได้สรุปให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้ต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรคือ

1) สภาพแวดล้อม (Environment) สภาพแวดล้อมขององค์กรในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น มีภาวะการแข่งขันทางการค้าเพิ่มขึ้น ภาวะเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอย่างมาก ฯลฯ ทำให้การวางแผนล่วงหน้ากระทำได้ยุ่งยากขึ้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

2) การขยายกิจการไปทำอย่างอื่น (Diversification) การขยายกิจการไปทำธุรกิจด้านอื่น โดยการให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานเดิมดูแล หรือจัดตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมารับผิดชอบ

3) เทคโนโลยี (Technology) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านคอมพิวเตอร์ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง โครงสร้างขององค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4) การขยายตัว (Growth) การขยายตัวนั้นเป็นเหตุผลของการปรับโครงสร้างที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ เมื่อองค์กรขยายตัวมากขึ้น จำเป็นต้องมีการขยายบทบาทและขอบเขตการบริหาร

5) บุคลากร (Personnel) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากขึ้นของบุคลากรภายในองค์กร มีผลต่อการปรับโครงสร้างองค์กร โดยที่ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบมากขึ้น

เดนิส แมคควอล (Denis Mcquail) ได้เสนอแนวคิดที่สอดคล้องกันว่า องค์กรเสื่อมถอยอยู่ท่ามกลางแรงผลักดันทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจขององค์กร ดังแผนผังหน้าต่อไป

แบบจำลององค์กรเสื่อมถอยสามารถฟื้นคืนได้แรงกดดันจากสังคม

จากแผนผังจะเห็นได้ว่า องค์กรเสื่อมถอยอยู่ภายใต้แรงกดดันทางสังคม การเมือง และที่สำคัญคือแรงกดดันทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุผลที่องค์กรเสื่อมถอยทุกองค์กร การผลิตเนื้อหาของเสื่อมถอยจึงอยู่ภายใต้ความกดดันของความต้องการในการขยายตลาด และผลประโยชน์ทาง

เศรษฐกิจของผู้ประกอบการ ผลที่ตามมาก็คือ องค์กรสื่อมวลชนจำเป็นต้องให้ความสนใจต่อตลาดที่มีขนาดใหญ่ หลีกเลี่ยงการเสี่ยงภัยในรูปแบบต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้น สื่อก็คือปัจจัยการผลิตชนิดหนึ่ง ซึ่งถูกครอบครองโดยผู้ประกอบการที่ครองความเป็นเจ้าของ และใช้ปัจจัยการผลิตนี้เพื่อแสวงหา “มูลค่าส่วนเกิน”

การที่องค์กรสื่อมวลชนจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการขยายตลาด แสวงหามูลค่าส่วนเกินจากปัจจัยการผลิต เพื่อผลกำไรที่เพิ่มขึ้นนั้น โดยที่ปรับทางสังคม อาทิ พฤติกรรมของผู้บริโภค เหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน หรือความเคลื่อนไหวของกลุ่มแข่งขันจึงเป็นสิ่งที่องค์กรสื่อมวลชนแต่ละแห่งต้องให้ความสนใจ และปรับตัวให้สอดคล้องและสามารถอยู่รอดได้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปให้ได้

การเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติของเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการผลิตสูงขึ้นคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น รายได้จากการประกอบกิจการลดน้อยหรือเท่าเดิม ความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าต่าง ๆ ส่งผลให้องค์กรสื่อมวลชนซึ่งเป็นองค์กรธุรกิจทำหน้าที่ผลิตและแจกจ่ายสินค้านั้น ต้องกลายสภาพเป็นอุตสาหกรรม ในขั้นแรกนั้นองค์กรสื่อมวลชนผลิตสินค้าในวงแคบ ต่อมาได้ขยายตัวและกลายเป็นการค้าที่มุ่งหวังผลกำไร ในขณะที่การบริโภคสื่อขยายวงกว้างขึ้นและมีความเป็นส่วนตัวน้อยลง ตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาทในสื่อ เป็นผลให้การผลิตมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น เมื่อระบบอุตสาหกรรมเจริญก้าวหน้าจนถึงจุดอิ่มตัว และได้รับแรงกดดันจากภายนอกมากขึ้น เป็นผลให้สื่อมวลชนปรับจากการผลิตแบบหลากหลายสู่การผลิตแบบกระจุกตัว การเจริญเติบโตในอุตสาหกรรมสื่อมวลชนอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และการผลิตปริมาณมาก (Mass Production) ส่งผลกระทบให้อุตสาหกรรมสื่อมวลชนต้องใช้จ่ายเงินในการลงทุนเป็นจำนวนมหาศาล²¹

อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน เป็นคำที่ใช้เรียกรูขี้อสื่อสารมวลชน ซึ่งขยายตัวจากรูขี้อครอบครัวยุคใหม่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่ต้องมีการลงทุนจำนวนมาก มีระบบการบริหารสมัยใหม่ มี

²¹ Murdock, G. and Golding, P. For a political economy of mass communications .The Socialist Register 1973, London : The Merlin Press, 1974.

ระบบการส่งเสริมการตลาดและการจัดจำหน่ายอย่างกว้างขวาง ตลอดจนการลงทุนเพื่อแสวงหากำไรเช่นเดียวกับการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคอื่น ๆ²²

การกระจุกตัวของสื่อมวลชน (Concentration) เป็นผลมาจากการเติบโตของอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนมีลักษณะ ดังนี้

1) การเติบโตแบบรวมตัว (Integation) เป็นการปรับตัวของธุรกิจเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีเครือข่ายในการควบคุมการตลาดได้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่อัตราส่วนกำไรที่สูงขึ้น การขยายตัวของธุรกิจสื่อสารมวลชนแบบรวมตัวมีอยู่ 2 วิธีคือ

1.1) การรวมตัวตามแนวนอน (Horizontal Integration) หมายถึงการที่ธุรกิจสื่อสารมวลชนแบบใดแบบหนึ่งเข้าไปเป็นเจ้าของธุรกิจแบบเดียวกันเป็นจำนวนมาก โดยใช้วิธีรวมกิจการหรือธุรกิจแบบเดียวกันเพื่อให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ลักษณะดังกล่าวหมายถึง การรวมกิจการ (Merger) หรือการควบกิจการ (Take-over) หรือ โดยการเปิดกิจการใหม่

1.2) การรวมตัวในเชิงแนวตั้ง (Vertical Integration) หมายถึง การรวมกิจการหรือธุรกิจที่เอื้ออำนวยต่อกันในลักษณะของธุรกิจครบวงจร นั่นคือ การเข้าดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการผลิตสินค้าจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งทำให้เจ้าของกิจการสามารถควบคุมการผลิตขั้นตอนได้ตามต้องการ การรวมตัวในแนวตั้งมีได้ 2 แบบคือ

(1.) การรวมตัวแบบย้อนหลัง (Backward Integration) เป็นการรวมตัวกับธุรกิจที่เป็นผู้ป้อนวัตถุดิบหรือชิ้นส่วน เช่น กิจการหนังสือพิมพ์เข้ามาทำธุรกิจหรือตั้งโรงงานกระดาษของตนเอง เป็นต้น

(2.) การรวมตัวแบบเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward Integration) เป็นการรวมกิจการที่ต้อง

²² อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ. อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและกระบวนการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรม. เอกสารประกอบวิชาการกระจายเสียงเบื้องต้น. (อค์สำเนา)

ใช้วัตถุดิบของธุรกิจนั้น ๆ เช่น กิจการหนังสือพิมพ์ซึ่งผลิตข่าวสารออกมาจำหน่ายในรูปแบบหนังสือพิมพ์แล้ว ยังสามารถนำข่าวสารนั้นมาเสนอทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือนำมาเป็นฐานข้อมูลสำหรับบริการลูกค้า เป็นต้น

แนวทางในการรวมตัวแบบแนวตั้งนั้น คือ การพยายามทำธุรกิจครบวงจรเพื่อให้มีความได้เปรียบในเชิงแข่งขันเพราะจะทำให้ต้นทุนต่อหน่วยถูกลง ทั้งยังสร้างความคล่องตัวในการปรับราคาในการแข่งขัน

2) การเติบโตแบบกระจายตัว (Diversification) เป็นการขยายตัวของอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนที่สำคัญอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง การขยายตัวที่กระจายไปสู่ธุรกิจประเภทอื่น ๆ ที่อาจจะใกล้เคียงกับธุรกิจสื่อสารมวลชน หรืออาจจะแตกต่างอย่างมากก็ได้ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดอัตราการเสี่ยง โดยกระจายความเสี่ยงไปยังธุรกิจหลาย ๆ ประเภทในเครือ ซึ่งมีโอกาสทำให้ผลกำไรโดยรวมดีขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยของ Click และ Stempel¹⁶ ที่ได้วิจัยเรื่อง “การตอบรับของผู้อ่านที่มีต่อการจัดหน้าแบบเก่าและแบบใหม่” โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้อ่านทั้งชายหญิงทุกระดับอายุตามเมือง 4 แห่งที่มีลักษณะแตกต่างกัน ได้แก่ Louisville, Colorado, Michigan และ Mississippi โดยใช้หน้าหนึ่งแบบเก่าและแบบใหม่อย่างละ 3 ชุด หน้าหนึ่งแบบเก่าจะใช้การจัดหน้าแบบแนวตั้ง หน้าหนึ่งแบบใหม่ใช้การจัดหน้าแบบรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าและแบบแนวนอน มี 6 คอลัมน์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้อ่านนิยมการจัดหน้าแบบใหม่ และผู้อ่านที่มีอายุมากกว่า 40 ปี คิดว่ารูปแบบการจัดหน้าแบบใหม่ไม่มีผลต่อการเสนอข่าวเร้าอารมณ์

ต่อมาในปี 1979 Click และ Stempel ได้วิจัยอีกครั้งโดยสำรวจระดับชาติเรื่อง การยอมรับรูปแบบการจัดหน้าแบบใหม่ พบว่าหนังสือพิมพ์ทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กยอมรับรูปแบบการจัดหน้าแบบใหม่กันมาก โดยใช้กับหน้าหนึ่งมากกว่าหน้าใน หนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ใช้รูปแบบ 6

¹⁶ Daryl R. Moen, Layout and Design, p.13-14.

คอลัมน์กับหน้าในถึง 80% หนังสือพิมพ์ขนาดเล็กใช้เพียง 40 % การใช้ภาพสียังไม่นิยมกันนัก ส่วนใหญ่ใช้กับหน้าหนึ่งมากกว่าหน้าใน

Sandra H. Utt และ Stave Pasternack¹⁷ ศึกษาเรื่อง “ลักษณะการจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์อเมริกาในปี 1987” พบว่า

รูปแบบ หนังสือพิมพ์ใช้รูปแบบการจัดหน้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าถึง 78 % แบบแนวนอน 11% และแบบแนวตั้ง 10 %

คอลัมน์ หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะแบ่งหน้าออกเป็น 6 คอลัมน์ จำนวนข่าว 6-9 ข่าวต่อฉบับ

หัวหนังสือ ส่วนใหญ่หัวหนังสือเปลี่ยนตำแหน่งเสมอ

ภาพ หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ลงรูปในหน้าหนึ่ง 2 รูป มีแนวโน้มว่าจะมีมากขึ้น การใช้ภาพสีทุกวันมีมากขึ้น

ผลการวิจัยยังได้แบ่งการจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันในอเมริกา ออกเป็น 3 ยุคดังนี้

1.ยุคริเริ่ม นับจากปี 1960-1981 จะมีลักษณะการขยายขนาดความกว้างของคอลัมน์ ย้ายตำแหน่งของหัวหนังสือ ใช้ภาพขาวดำใหญ่ขึ้น

2.ยุคแห่งความคล้อยคลึง ระหว่างปี 1982-1986 หนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนแปลงการจัดหน้าทุกฉบับ เริ่มจากหนังสือพิมพ์ USA. Today ก่อนทำให้หนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ หันมาทำตาม และให้ความสนใจในการจัดหน้าอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังได้จ้างคนออกแบบที่มีความชำนาญมากขึ้น และสมาคมออกแบบหนังสือพิมพ์ก็มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้นด้วย

¹⁷ Sandra H. Utt และ Stave Pasternack , How They Look : An Updated Study of America Newspaper Front Pages , Journalism Quarterly 1987 p. 621-627.

3.ยุคแห่งการขัดเกลา ตั้งแต่ปี 1986 –ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงยังคงมีอยู่ การใช้สีมากขึ้น เนื่องจากมีการปรับปรุงเทคโนโลยีการพิมพ์ มีการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดหน้า ทำให้ตัวหนังสือดูไม่แน่น แม้จะมีหนังสือพิมพ์บางฉบับยังคงนิยมใช้การจัดหน้าแบบเก่าอยู่บ้าง แต่บางคนก็ปรับปรุงให้หนังสือพิมพ์มีขนาดใหญ่ขึ้น ใช้สีมากขึ้น

Gerald C. Stone , John Q. Schweitzer, Davide H.Weaver ²³ ได้ศึกษาเรื่อง “การยอมรับรูปแบบการจัดหน้าแบบใหม่” โดยเลือกจากหนังสือพิมพ์ทั่วประเทศ 95 ชื่อฉบับ ได้กลุ่มตัวอย่าง 380 ฉบับเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับเช้าและบ่าย จำนวนเท่ากันและหมุนเวียนทุกวัน ผลการวิจัยพบว่า

1.หนังสือพิมพ์ที่แยกเป็นส่วน น้อยกว่า 5 ส่วน มีแนวโน้มใช้การจัดหน้าแบบเก่า แต่ถ้ามีมากกว่า 5 ส่วน ใช้การจัดหน้าทั้งแบบเก่าและใหม่ หนังสือพิมพ์ขนาดเล็กนิยมใช้รูปแบบการจัดหน้าแบบเก่ามากกว่า

2.หนังสือพิมพ์ที่ขายตามแผง หรือตามท้องถนนมีแนวโน้มที่ใช้การจัดหน้าแบบใหม่

3.หนังสือพิมพ์ที่เน้นการจัดจำหน่ายในอาณาเขตใหญ่นำวิธีการจัดหน้าแบบใหม่ไปใช้มาก

Bain²⁴ ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่อง การจัดหน้าหนังสือพิมพ์กับการอ่านหนังสือพิมพ์ของผู้รับสาร โดยทดลองกับนักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยอินเดียนา และใช้หนังสือพิมพ์มหาวิทยาลัยวันที่ 13 พ.ย. 1978 ที่มีการจัดหน้า 2 รูปแบบ ผลการวิจัยสรุปว่า

1.ผู้อ่านหนังสือพิมพ์นิยมอ่านข่าวที่จบในหน้าเดียวกันมากกว่าข่าวที่มีการเสนอต่อในหน้าอื่น เพราะจำนวนผู้อ่านที่หยุดอ่านข่าวต่อหน้าในมีค่อนข้างมาก

²³ Gerald C. Stone , John Q. Schweitzer, Davide H.Weaver, Adoption of Modern Newspaper Design, *Journalism Quarterly* (Winter 1978) , p761-766.

²⁴ Chic Bain , *Newspaper design and Newspaper Readership* , quoted by Daryl Moen in *Newspaper Layout and Design* , p15-16.

2. จำนวนหน้าเดียวจบคนนิยมอ่านมาก
3. จำนวนของผู้่านที่อ่านข่าวทั้งหมดมีใกล้เคียงกับผู้่านเฉพาะวรรคหน้า
4. ผู้อ่านชอบพาดหัวที่ใช้ตัวอักษรแบบหนาและบาง หรือที่มีขนาดตัวอักษรหลากหลายมากกว่าตัวอักษรที่ใช้ตัวเอียงและตัวตรง
5. ภาพขนาดใหญ่ดึงดูดความสนใจของผู้่านได้มากกว่าภาพขนาดเล็ก
6. ผู้อ่านชอบอ่านข่าวที่มีการจัดหน้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้ามากกว่า